

Professorsinstallation

LUNDS UNIVERSITET | UNIVERSITETSAULAN | 15 OKTOBER 2021 KL 16.00



Denna broschyr kan beställas från sektionen Kommunikation,
tel 046-222 70 10, **e-post** info@kommunikation.lu.se. Broschyren finns även på
www.lu.se/om-universitetet/akademiska-hogtider/professorsinstallationer

Produktion Sektionen Kommunikation och Media-Tryck, Lunds universitet

Foto Kennet Ruona

ISBN 978-91-8039-029-3 (Tryckt version)

ISBN 978-91-8039-030-9 (Digital version)

Tryck Media-Tryck, Lunds universitet, september 2021, 1000 ex.

Papper Scandia 2000 White 150 gr



Förord

Varmt välkomna till den högtidliga professorsinstallationen 2021. Idag installeras 28 professorer vid Lunds universitet. Det är en stor ära att välkomna våra nyblivna professorer till den högsta läranställningen vid universitetet.

Professorsinstallationen är en av Lunds universitets innerligaste högtider. Den erbjuder en sällsynt halvhalt i tillvaron, ett tillfälle att stanna upp i steget och begrunda allt ni klarat av hittills och sammanhanget ni verkar i. Ni som idag installeras som professorer har all anledning att vara stolta och sträcka på er! Ni har visat att ni uppfyller de allra högsta kvalitetskrav vad gäller universitetets kärnuppgifter – högre utbildning, forskning och samverkan med världen utanför.

Kanske ser vi detta år speciellt fram emot professorsinstallationen. Efter ett år då mycket har ställts in eller skjutits på framtiden, är det särskilt välkommet att åter få börja uppleva de ceremonier som hjälper oss att förstå vår viktiga uppgift i dess fulla djup. Att erhålla professorstiteln är långt mer än ett karriärsteg. Till titeln knyts både höga förväntningar och stora förhoppningar. Förväntningar om att i sin gärning vara en värdig företrädare för universitetets

grundläggande ideal och att förmedla dem till vår omvärld. Förhoppningar om att på alla de sätt ni förmår bidra till att förstå, förklara och förbättra vår värld och människors villkor. Det är början på en ny fas av vårt krävande, men också djupt tillfredsställande, varv inom akademien. Nu blir ni än tydligare en förebild och inspirationskälla för yngre kollegor, studenter, men också för alla vi samarbetar med utanför universitetet.

Idag får vi också möjlighet att beundra den rikedom av kunskap och kunskapsbyggande Lunds universitet är. Tillsammans återspeglar de olika ämnen ni excellerar inom på ett nära heltäckande sätt all den forskning och högre utbildning som pågår i världen just nu. Jag uppmanar er att dra nytta av de möjligheter detta ger er. Tillsammans med kollegor inom andra områden kan ni ge er i kast med komplexa utmaningar som kräver flera discipliners expertis, samhällsfrågor som det finns ett alltmer trängande behov av att besvara.

Den här högtiden är till för att hedra våra nyblivna professorer. Jag vill gratulera er alla till enastående prestationer och önska er all välgång i framtiden.

Erik Renström
Rektor



Gemensam installation av

professorn i internationell rätt och mänskliga rättigheter Jessica Almqvist	6
professorn i offentlig rätt Vilhelm Persson	7
professorn i fysiologi Tomas Deierborg	8
professorn i pediatrik Tom J de Koning	9
professorn i molekylär nutrition Olga Göransson	10
professorn i palliativ omvårdnad Berit Lindahl	11
professorn i kardiologi Pyotr Platonov	12
professorn i radiologi med inriktning mot cancer Sophia Zackrisson	13

professorn i fonetik Mikael Roll	14
professorn i sociologi David Wästerfors	15
professorn i ekonomisk historia Kerstin Enflo	16
professorn i handelsrätt Jörgen Hettne	17
professorn i experimentell tungjonsfysik Peter Christiansen	18
professorn i akvatisk mikrobiologi Emma Kritzberg	19
professorn i teoretisk fysik med inriktning mot maskininläring för medicinsk diagnostik Mattias Ohlsson	20
professorn i markmikrobiologi Johannes Rousk	21

professorn i teoretisk fysik Peter Samuelsson	22	professorn i teoretisk datavetenskap Jakob Nordström	30
professorn i atom-, molekyl- och optisk fysik Per Eng-Johnsson	23	professorn i konstruktionsteknik med inriktning mot säkerhet och tillförlitlighet Sebastian Thöns	31
professorn i värmeöverföring Christer Fureby	24	professorn i riskhantering och samhällssäkerhet Misse Wester	32
professorn i datasäkerhet Christian Gehrman	25	professorn i teater, konstnärlig forskning Esa Kirkkopelto	33
professorn i kemiteknik Christian Hulteberg	26		
professorn i produktutveckling Glenn Johansson	27		
professorn i fysik med inriktning mot laserbaserad förbränningsdiagnostik Zhongshan Li	28		
professorn i brandteknik med inriktning mot brandrelaterat miljöskydd och brandkemi Margaret McNamee	29		

Att bemöta omfattande rättighetskränkningar



Min hemstad är Växjö där jag föddes 1969. Efter avlagd studentexamen 1988 påbörjade jag mina juridikstudier i Lund. Jag tog min jur. kand. 1993 och studerade därefter statsvetenskap vid UC Berkeley. 2002 disputerade jag vid det europeiska universitetsinstitutet i Florens med en avhandling om samspillet mellan mänskliga rättigheter och kulturell mångfald. Därpå var jag forskare vid NYU Center for International Cooperation och undervisade vid New School i New York. Sedan 2004 och fram till 2020, då jag blev professor i Lund, har jag varit yrkesverksam i Madrid vid bl.a. Autonomauniversitetet och det kungliga Elcanoinstitutet.

Jag är gift med Carlos Maravall och vi har två barn: Sebastian och Rebecca.

Dagligen möts vi av nyheter om kränkningar av de mänskliga rättigheterna runt om i världen. Vem bär ansvaret för bemötandet av dessa kränkningar? Vad krävs för att besvara dem? Är det alltid möjligt att leva upp till kraven som ställs? De här frågorna har stått i centrum för min forskning sedan jag disputerade 2002. Av särskilt intresse för mig är hur de omfattande kränkningarna som begås under diktaturer och inomstatliga konflikter samt i kampen mot internationell terrorism ska bemötas. Min forskning motverkar idén om nödvändigheten eller önskvärdheten att undanta dessa kränkningar från de krav som annars ställs vad beträffar rättsskipning, gottgörelse och beivrande. Jag belyser det internationella samfundets ansvar att reagera inför pågående kränkningar och offrens krav på gottgörelse, men även inför de problem som uppstår när det internationella samfundet väl agerar. De åtgärder som vidtas – vare sig det handlar om inrättandet av internationella brottmålsribunaler, ekonomiska sanktioner, fredsstyrkor eller väpnade invasioner – är ofta otillräckliga och ineffektiva. De kan själva ge upphov till nya kränkningar och återspeglar ofta de mäktigaste staternas intressen av att dominera resten av världen. Jag granskar dessa problem på ett kritiskt och samtidigt konstruktivt sätt. På senare tid inbegriper min forskning även frågan om inverkan av vetenskapliga framsteg inom biologi och medicin på skyddet av de mänskliga rättigheterna. Nya teknologier som möjliggör gen-redigeringar kan minska och förhindra mänskligt lidande. De kan därmed stärka rätten till hälsa. Samtidigt innebär de stora utmaningar för skyddet av nutida och framtida generationers rättigheter såsom rätten till personlig integritet och jämställdhet.

Myndigheter och människor

Med offentlig rätt avses regleringen av verksamheten i statliga och kommunala myndigheter och beslutande församlingar. Det svenska statsskicket bygger på den demokratiska tanken att det är Sveriges befolkning som styr och formar alla landets offentliga organ. Att i praktiken kanalisera folkviljan till olika slags beslutande organ är emellertid en komplex uppgift. Det behövs reglering av hur organen ska arbeta internt och hur de ska förhålla sig till varandra. Exempelvis visade Covid-19-pandemin att det kan krävas svåra avvägningar för att avgöra om det är riksdagen eller regeringen som ska besluta i en viss fråga, eller om den kan överlåtas till en statlig myndighet eller en kommun.

Trots att befolkningen genom sin rösträtt är de principiellt högsta beslutsfattarna i Sverige, är varje enskild individ oftast i en svag position i förhållande till staten och kommunerna. Därför behövs också regler om att de som berörs av offentlig verksamhet ska bli väl behandlade och ha skydd för sina rättigheter. Exempelvis ska myndigheter motivera sina beslut, och yttrandefriheten får inte begränsas onödigt mycket.

I min forskning analyserar jag rättskällor, som lagstiftning och domstolspraxis, för att identifiera problem och rimliga tolkningar. Jag undersöker också bakomliggande värderingar och följer som reglerna får. Syftet är att regleringen av offentliga organ ska bli tydligare och bättre.

Stora delar av min forskning rör tre huvudsakliga teman, nämligen frågor som uppkommer när svensk offentlig rätt på olika sätt möter utländska och internationella rättssystem, den rättsliga regleringen av ekonomisk styrning av myndigheter samt yttrandefrihet och informationshantering. Jag har emellertid ett brett intresse för den offentliga rätten och har därför även arbetat med många andra frågor.



Jag är född 1974 och uppvuxen i Helsingborg. 1993 började jag på juristprogrammet i Lund och har stannat kvar vid Lunds universitet sedan dess. Jag disputerade 2005 på en avhandling om samarbetsavtal mellan svenska och utländska myndigheter. Efter ett kortare uppdrag som utredare i Regeringskansliet har jag fortsatt som lärare och forskare vid Juridiska fakulteten. En period var jag även prefekt. I december 2010 antogs jag som docent i offentlig rätt, och i november 2019 blev jag befordrad till professor i samma ämne.

Jag bor i Lund tillsammans med min fru Jenny och vår son Hjalmar.

Hjärnforskning bortom nervcellerna



Jag är född 1974 och är uppvuxen i Sölvesborg. Efter ämneslärarexamen och magisterexamen i molekylärbiologi disputerade jag 2004 i experimentell hjärnforskning vid Lunds universitet.

Därefter följde postdoktors-studier, också vid Lunds universitet, och i samarbete med biotechföretag. År 2010 blev jag docent i neurovetenskap. Jag startade min forskargrupp Experimental Neuroinflammation Laboratory 2013 vid Institutionen för experimentell medicinsk vetenskap vid Medicinska fakulteten. År 2018 blev jag universitetslektor i fysiologi och befordrades sedan till professor sommaren 2020.

Jag bor i Hofterup, nordväst om Lund, är gift med Karin Deierborg och vi har tre barn, David, Jacob och Linnea.

Hjärnans sjukdomar, framförallt neurodegenerativa sjukdomar, drabbar oftare ju äldre vi blir. Tyvärr finns det få skyddande behandlingar. Med ökad kunskap om hjärnan ökar också möjligheten till effektiva behandlingar.

Jag har alltid varit fascinerad av människokroppen, av att vara med och göra nya upptäckter som kan leda till att man inte bara förstår hur vår kropp normalt fungerar, det vill säga fysiologi, utan även bidra till ny kunskap om sjukdomar som kan ligga till grund för framtida behandlingar.

Hjärnan fångade mitt intresse. När jag odlade hjärnceller och fann att det var inflammatoriska stödjeceller, de så kallade mikroglia-cellerna, som hade avgörande betydelse, bestämde jag mig för att utforska deras roll i hjärnan. Går vi tillbaka ett par decennier rådde nämligen fortfarande uppfattningen att hjärnan var *immune privileged*, det vill säga att det inte fanns någon eller en mycket begränsad roll för immunceller i hjärnan. Sedan några år tillbaka vet vi att neurodegenerativa sjukdomar, inte minst Alzheimers sjukdom, är kopplade till hjärnans mikroglia-celler.

I mitt labb studerar vi mikroglia och deras funktion vid olika sjukdomar, såsom Alzheimers sjukdom, Parkinsons sjukdom och stroke. Vi försöker även förstå hur hjärnan kan påverkas av fysisk aktivitet/träning, hur inflammation i resten kroppen kan påverka hjärnans mikroglia på lång sikt, och hur mikroglia samspelar med nervcellerna. På labbet arbetar vi med allt från celler och djur till epidemiologiska studier, där vi även studerat psykiatriska sjukdomar. Genom att använda avancerade metoder för att undersöka genuttryck och proteiner i enskilda mikroglia-celler kan vi bättre förstå deras roll och specifika funktion. När vi bättre förstår samspelet mellan hjärnans celler är målet att dirigera mikroglia till att bli "goda" och därmed istället skydda nervcellerna.

Neurogenetiska och neurometabola sjukdomar

Nya genetiska analystekniker har på senare år revolutionerat den biomedicinska forskningen och den kliniska diagnostiken. Det är idag möjligt att analysera en persons DNA på bara några dagar. Därför har vi också funnit allt fler gener som ligger bakom olika genetiska sjukdomar. Dessa sjukdomar är mycket sällsynta var och en för sig, men eftersom de är så många blir hela gruppen sammantaget till ett viktigt hälsoproblem. Min forskning handlar om dessa sällsynta genetiska sjukdomar hos barn och unga vuxna, särskilt sådana sjukdomar som ger upphov till ofrivilliga rörelser eller rörelsestörningar. Ryckningar, darrningar och onormalt positionerade kroppsdelar är ofrivilliga rörelser som inverkar menligt på vardagslivet. Det finns alltså många skäl till att det är viktigt att ta reda på varför sådana sällsynta sjukdomar uppstår hos barn. Men trots ny teknik och den kontinuerliga identifieringen av de sjukdomsframkallande generna kan en bakomliggande genetisk defekt tyvärr inte preciseras för de flesta av våra patienter. Jag ser det därför som en viktig utmaning under kommande år att förbättra teknikens diagnostiska effektivitet och ge familjer kunskap om vad deras sjukdomar beror på.

För att nå dit kommer samarbetet med experter från olika medicinska inriktningar och med kolleger inom molekylär genetik och bioinformatik att bli allt viktigare. Inom dessa team av specialister blir det möjligt att inte enbart identifiera nya sjukdomsframkallande gener, utan även att utforma mer ändamålsenliga behandlingar för patienter med sällsynt rörelsesjukdom.



Jag är född 1963 i Wageningen i Nederländerna, men växte upp i västra Holland, där de berömda blomsterfälten finns. Jag påbörjade min läkarutbildning 1982 på universitetet i Leiden och efter examen fortsatte jag att utbilda mig till barnläkare med inriktning på metabola sjukdomar vid Utrechts universitetssjukhus. 1998 flyttade jag till London som gästforskare i barns neurologi vid Great Ormond Street Hospital. Jag återvände till Utrecht som chef på avdelningen för metabola sjukdomar 2000, och disputerade på min avhandling där 2001. 2012 flyttade jag till universitetet i Groningen och fortsatte där att specialisera mig på sällsynta genetiska rörelsesjukdomar. 2018 tog jag en masterexamen i vårdhantering och blev professor i Lund 2019. Jag bor nu i Lomma med min fru Marina och våra tre barn Floris, Carolien och Marjolijn.

Nya upptäckter kring fettcellers funktion



Jag föddes 1973 och växte upp i Lund och på Österlen, där mitt intresse för biologi och kemi väcktes under gymnasieåren. Jag tog magisterexamen i biokemi vid Lunds universitet 1996, och disputerade 2003 med en avhandling om insulin och fettceller. Därefter följde tre år som postdoktor i Dundee i Skottland. Åter i Lund startade jag min egen forskargrupp vid Medicinska fakulteten 2008, tack vare ett forskarassistentanslag från Vetenskapsrådet. Sedan dess har jag ägnat min tid åt undervisning och forskning med fokus på cellbiologi och metabolism. År 2015 blev jag lektor i molekylär nutrition och jag utsågs till professor 2019.

Jag bor i Lund tillsammans med mina barn Uno och Sonja.

Fettceller har ett dåligt rykte bland annat på grund av den starka koppling som finns mellan fetma och diabetes – en av vår tids största folksjukdomar. Man ska dock inte glömma att fettceller fyller en livsviktig funktion i vår kropp – som lagringsplatser för energi i form av fett, men också för att de utsöndrar hormoner som styr aptit och omsättning av näringsämnen. Vid fetma växer fettcellerna dramatiskt i storlek. Denna tillväxt är ofta förknippad med en inflammation i fettväven och läckage av fett till andra vävnader, som är viktiga för ämnesomsättningen men inte anpassade för att lagra fett. Sammantaget kan detta leda till utveckling av insulinresistens och diabetes typ 2. Mycket är fortfarande oklart kring hur fettcellens olika funktioner styrs på ett molekylärt plan – såväl hos normalviktiga som hos individer med fetma.

I min forskargrupp strävar vi efter att öka kunskapen om hur hormoner, till exempel insulin, reglerar fettlagringen samt vilka proteiner i fettcellen som är viktiga för detta. Vi arbetar framförallt med att kartlägga vilken roll proteinkinaser spelar. Dessa proteiner utgör den största enzymfamiljen i den mänskliga arvsmassan och är helt avgörande för cellers förmåga att reagera på signaler som kommer från utsidan av cellen, till exempel hormoner. Vi har upptäckt att mängden av vissa kinaser är förändrade vid fetma och att de är viktiga för fettcellernas funktion.

Genom våra studier hoppas vi komma närmare ett svar på hur lagring av fett regleras och varför vissa blir sjuka av sin fetma och andra inte. Vår förhoppning är att kunskaper från vår forskning i framtiden ska kunna användas i utveckling av läkemedel för behandling av insulinresistens.

Forskning som rör vårdmiljön

Fokus för min forskning är vårdmiljön i patientrummet inom intensivvård respektive miljö och livssituation för personer som lever hemma med långvarig assisterad andning, dvs. respiratorbehandling. Datainsamlingen har skett genom intervjuer, ljud- och ljudmätningar, foton, frågeformulär, videoinspelningar samt observationer. Vi vet nu att ljudnivåerna är för höga i patientrummen. Bra ljus- och ljudförhållanden, liksom inredning och utsikt över naturen, spelar roll för återhämtning – och för närståendes och vårdpersonalens välbefinnande. Ett liv hemma med respiratorbehandling försvårar umgänget med andra. När teknik, och med den vårdpersonal, flyttar in är säkerheten och känslan av hemmastaddhet viktiga. Sjukhusens rutiner och värderingar överförs lätt till hemmiljön, och kunskap om hur vardagen påverkas kunde vara bättre hos både vårdare och vårdorganisatörer. Det privata hemmet blir personalens arbetsplats – något som det behövs skapas kunskap om. Just nu deltar jag i att utveckla och sprida kunskap om barns och ungas situation då de lever med assisterad andning hemma. Min tjänst vid Lunds universitet har inneburit att jag vidgat forskningen mot palliativ vård. En pågående studie belyser palliation, dvs. lindrande vård inom intensivvård – vilket inte skall förväxlas med vård i livets slutskede. Jag har samarbetat med kollegor från olika lärosäten inom och utom Sverige, med företag inom hälsosektorn och med klinisk verksamhet. Jag är redaktör för tidskriften *Scandinavian Journal of Caring Sciences* och ordförande i Nordisk förening för Omvårdnadsforskning inom Intensivvård som arbetar med att utveckla intensivvård mot en mer omsorgsinriktad verksamhet. Vid Lunds universitet ingår jag i verksamheten vid Palliativ Utvecklingscentrum och i forskargruppen Proactive and Integrative Care vid Institutionen för Hälsovetenskaper.



Jag föddes 1955 och växte upp i Västergötland. Min grundutbildning till sjuksköterska avslutades 1976 i Borås och specialistutbildning inom intensivvård i Göteborg 1979. Efter lärarutbildning 1990 vid Göteborgs universitet undervisade jag inom sjuksköterskeutbildningen vid Högskolan i Borås. År 2005 disputerade jag vid universitetet i Umeå med en avhandling om vuxna som lever med assisterad andning (respirator) hemma. Jag blev docent 2010 vid Göteborgs universitet och 2015 professor i vårdvetenskap vid Högskolan i Borås. År 2020 erhöll jag en professur inom palliativ omvårdnad vid Lunds universitet.

Jag är gift, bor både i Lund och Borås och har två barn samt fyra barnbarn, Margit, Arthur, Rut och Boel.

Från hjärtats elektriska signaler till stavfel i arvsanlag



Jag föddes 1971 i Severomorsk, en liten stad på Kolahalvön i Ryssland, och är uppväxt i S:t Petersburg, där jag tog läkarexamen 1994.

Som gästforskare disputerade jag i Lund 2001. Året därpå flyttade min familj till Sverige, och sedan dess har jag arbetat på Arytmikliniken i Lund. Jag fortsatte forska inom elektrokardiologi och fick en adjungerad professur 2014. År 2016 flyttade jag till USA som gästprofessor vid University of Rochester, där jag fördjupade mig inom kardiogenetik. Efter återkomsten till Sverige 2017 erhöll jag en universitetslektorstjänst och blev befordrad till professor i kardiologi 2019.

Jag bor i Lund och är gift med Natalia Platonova. Vi har två barn, Alexandra och Maxim.

Vi som arbetar inom klinisk medicin hamnar ofta i den obekväma situationen att behöva uttala oss om framtiden. Våra patienter vill veta vilken behandling som ger mest nytta och vilken risken är att drabbas av komplikationer av en sjukdom. Jag är kardiolog, och ett av de verktyg som vi kardiologer använder dagligen är elektrokardiografi. Det är en gammal och billig undersökningsmetod, som avspeglar elektriska processer i hjärtat och ger information om hjärtats funktion och struktur. Det gör att EKG blir en viktig pusselbit i diskussioner om prognos och förväntad behandlingseffekt.

Jag har sedan början av min forskningskarriär varit fascinerad av hur mycket information små avvikelser i EKG kan innehålla. Även om ett EKG som spelas in idag liknar det som spelades in för hundra år sedan, kan moderna datorbaserade analysmetoder ge möjlighet att karakterisera hjärtats egenskaper på ett helt nytt sätt. Därför har den röda tråden i min forskning varit att öka förståelsen av hjärtats elektriska signalers betydelse för diagnos, riskprediktion och val av behandling för patienter med förmaksflimmer, hjärtsvikt eller kranskärlsjukdom.

På senare tid, i takt med utvecklingen av molekylär diagnostik, har analyser av genetiska anlag blivit allt vanligare inom kardiologi. Vi vet dock fortfarande för lite om hur stavfel i vår genetiska kod förhåller sig till risken för sjukdomsutveckling på individnivå. Studier inom kardiogenetik tar idag allt större plats i mitt forskningsprogram. För många genetiskt betingade hjärtsjukdomar förblir EKG det enskilt viktigaste analysverktyget och behåller sin centrala plats som instrument för diagnostik och riskvärdering.

Uppdrag: att hitta cancer i tid

Cancer har alltid fascinerat mig. Eftersom jag har ett tekniskt intresse valde jag att kombinera bilddiagnostik med uppgiften att hitta cancer i tid när jag inledde min forskarbana i slutet på läkarutbildningen. Forskningen har under hela min karriär varit integrerad med mitt arbete som röntgenläkare med patienter på sjukhuset, för det är i de situationerna man förstår vilka pusselbitar som saknas. I min forskargrupp undersöker vi nya metoder för cancerdiagnostik, både för hälsoundersökningar och för att förbättra utredningen när man väl har ett misstänkt fynd på en bild eller symtom på cancer. Jag har mest forskat om bröstcancer och mammografiscreening, men har även projekt som är inriktade på prostatacancer samt tjock- och ändtarmscancer. Min forskargrupp består av personer med olika kompetens: röntgenläkare, ingenjörer, sjukhusfysiker samt röntgensjuksköterskor, och vi samarbetar med kirurger, onkologer, patologer, statistiker och hälsoekonomer för att få en så bred och samtidigt djup förståelse för ämnet som möjligt. I vår stora screeningstudie med 15 000 kvinnor i Malmö som undersöktes med både vanlig mammografi (2D) och brösttomosyntes (3D), som är en slags skiktröntgen av bröstet, kunde vi visa att man med 3D-mammografi kan hitta 34% fler tumörer vid screening än med vanlig mammografi och även minska risken för att kvinnan själv måste upptäcka en tumör i bröstet mellan screeningomgångar. Just nu studerar vi om artificiell intelligens, kan vara lika bra eller bättre än röntgenläkaren på att hitta eller utesluta bröstcancer och prostatacancer samt om tryckmätningar och laserljus kan förbättra bröstcancerdiagnostiken. Målet är att kunna hitta tumörerna ännu tidigare än vi gör idag, för att kunna ge mildare behandling och för att fler patienter ska överleva.



Jag är född 1973 och uppväxt i Åhus. Efter läkarstudier i Lund, inklusive en termin som utbytesstudent i Frankrike, började jag som underläkare på röntgen i Ystad. Doktorandstudierna i epidemiologi med inriktning på mammografiscreening gjorde jag parallellt med min specialistutbildning till radiolog i Malmö, och jag disputerade 2006. 2011 tillbringade jag ett halvår som postdoktor vid Stanford University i Kalifornien. Efter docenturen 2012 kunde jag ägna mig åt forskning på halvtid tack vare anslag från regionens och universitetets ALF-medel och från Cancerfonden. 2017 blev jag lektor i diagnostisk radiologi, och 2020 blev jag utnämnd till professor.

Jag bor i Svarte med maken Pär och barnen Edvard, Ellen och Carl.

Språkmelodi och hjärnan



Jag är född 1977, uppvuxen i Stjärnorps i Östergötland, och bor nu i Dalby med min fru och min son. Min språkvetarbana började med studier i ryska i Uppsala och fortsatte med lingvistik i Mexiko City, doktorsexamen i allmän språkvetenskap i Lund (2009), postdoktorat inom experimentalpsykologi i Sevilla (2010) och docentur i allmän språkvetenskap i Lund (2012). Här har jag sedan bedrivit min forskning, med stora stöd från externa forskningsfinansiärer som VR, KAW, MAW och Crafoordstiftelsen. År 2014 blev jag utnämnd till Wallenberg Academy Fellow, och 2018 fick jag VR:s konsolideringsbidrag. I oktober 2019 utsågs jag till professor i fonetik vid Lunds universitet.

Fonetik i Lund har länge legat i den internationella forskningsfronten, med framåtanda både teoretiskt och metodologiskt. Min forskning bygger på traditionen men förnyar perspektiven. Jag fokuserar på språkmelodi liksom min föregångare Gösta Bruce. Ett av mina tidigaste fynd var en stigning i melodin som markerar huvudsatser i svenska. Till skillnad från tidigare forskning använder jag hjärnavbildning. Det nya perspektivet hjälper oss att förstå hur språkljud uppfattas och vad de har för funktion. Jag har visat hur lyssnare omedvetet använder språkmelodi för att blixtnabbt förutsäga hur ett ord kommer att sluta eller vilken grammatisk struktur en just påbörjad mening kommer att ha. Tillsammans med den grupp jag leder har jag undersökt hur andraspråksinlärare tillägnar sig språkmelodins förutsäggande funktion. Som resultat har vi utvecklat nya hjälpmedel för språkinläring. Inom den forskningen har vi även upptäckt en ny hjärnsignal: föraktiveringsnegativiteten.

Jag har lett forskning om hur graden av skicklighet i olika delar av språket hänger ihop med individuella skillnader i hjärnstrukturen. Vi har exempelvis sett hur variation i kopplingarna mellan hjärnans hörsel- och uttalsområden är knuten till kapacitet i språkljudsminne. Det ger information om hur språkförmågan är uppdelad och utspridd i hjärnan samtidigt som den bygger på grundläggande förmågor för intryck och handling. Insikter om förhållandet mellan hjärnstruktur och språkförmåga är grundläggande för att förstå olika patologiska tillstånd. På ett liknande sätt har jag också utforskat korttidsminnets begränsningar på språk och fastlagt en tidskonstant för hjärnans uppdelning av tal i melodifraser: 2,7 sekunder, just vad som rymts i vårt akustiska korttidsminne.

Socialt liv är kontrollerat men kreativt

En del av min forskning handlar om tvång och kontroll, till exempel placeringen av unga människor med kriminella erfarenheter på statliga ungdomshem. Det är känt att skolgång då kan bidra till att "dra" ungdomar bort från kriminalitet, och ändå har skolan skuffats undan och haft låg status. Jag har försökt förklara det. Ibland lyckas de unga ro hem sin skolgång, och det visar sig bero på täta relationer till lärare i en halvt undanskymd "ficka" på institutionen.

Jag har även studerat våld på ungdomshem. Genom att bena ut olika förlopp har jag visat att våld faktiskt är inbäddat i den institutionella ordningen, inte minst i form av avskiljning och isolering. Även behärskning tillhör institutionen. Både ungdomar och personal vittnar om att de ibland kunde ha agerat mer brutalt, men de håller tillbaka och åberopar då institutionen.

En annan del av min forskning handlar om lek, spel och kreativitet. Jag har till exempel studerat hur ungdomar med funktionsnedsättningar spelar teve- och dataspel och vilka betydelser de ger det, och hur människor i olika åldrar uppfinningsrikt (men frustrerat!) hanterar bristande tillgänglighet i samhället när de tar sig fram i rullstolar eller med vit käpp.

I ett pågående projekt studerar jag brottsdiskussioner på Internet. Här återfinns kreativiteten i skapandet av en anonym persona som ska undersöka och förklara ett brottsfall, och vars motivation och trovärdighet är starkt beroende av de andra postarnas gensvar.

En röd tråd i min forskning är social interaktion och hur den ska analyseras. Det vi gör flätas in i vad andra gör, så att vårt oberoende blir skenbart och utfallet kulturellt accepterat. Man tänker gärna "här är jag" och "där är samhället", men en sådan skiljelinje går egentligen inte att dra.



Jag är född i Växjö 1972 och kom till Lund som tjugoåring för att febrigt förlora mig i sociologi, statsvetenskap, filosofi, nationalekonomi, naturvetenskap, m m. Jag tog en fil kand i statsvetenskap, en fil mag i sociologi och läste yrkesförberedande journalistik. Jag arbetade som kulturskribent, förskolevikarie, personlig assistent och studerade i Brno, Tjeckien. Som doktorand åkte jag till University of California, Los Angeles, 2002. Jag disputerade i sociologi 2004 vid Lunds universitet och blev docent 2010.

Jag bor med min familj i Malmö och har släkt i Småland. När min farmor var ung arbetade hon som hembiträde åt en professor i Lund. I oktober 2019 anställdes jag som professor (saknar dock hembiträde).

Den regionala tillväxtens historiska rötter



Jag föddes i Stockholm år 1978. Mitt samhällsintresse var stort och jag ville tidigt resa och uppleva andra kulturer. Som 15-åring tillbringade jag ett år som utbytesstudent i Nederländerna. Efter flera perioder utomlands insåg jag att jag ville förstå varför vissa länder var rika och andra fattiga. Jag började därför läsa statsvetenskap och nationalekonomi vid Lunds universitet, men fastnade särskilt för ekonomisk historia. Doktorandstudierna i Lund varvades med studier i London och Barcelona, och 2008 försvarade jag min avhandling. Efter en postdoktorvistelse vid Köpenhamns universitet återvände jag till Lund, och 2020 utsågs jag till professor i ekonomisk historia.

Jag bor med man och tre barn och en katt i Lund.

Min forskning handlar om varför vissa platser upplever tillväxt medan andra stagnerar. Orsakerna kan oftast spåras långt tillbaka i historien: vissa platser har varit gynnsamt utrustade med naturresurser, handelsnätverk eller närheten till andra producenter. Eftersom tillväxten tenderar att återskapa sig själv i positiva spiraler, föder historisk framgång oftast fortsatt framgång, så att långa mönster skapas. Men vad är det som ligger bakom dessa trögrörliga mönster och kan mänskliga beslut förändra historiens förlopp?

Med nya indikatorer på regionalekonomisk produktion från 1500-talet till dagens datum har jag studerat tillväxtens långa rötter. Även om mönstren är trögrörliga, har betydande förändringar ägt rum. Redan innan industrialiseringen fanns en betydande regional ojämlikhet. Statlig kontroll och handelspolitik skapade förutsättningar som gynnade städerna på landsbygds bekostnad, och mest av allt gynnades huvudstaden. Men under industrialiseringen var det precis tvärtom, landsbygdsbaserad industri gynnades och de regionala skillnaderna minskade. Idag upplever Sverige igen en ökande regional ojämlikhet – ett historiskt trendbrott under de senaste 40 åren.

I min forskning har jag intresserat mig särskilt för frågan om medvetna beslut eller satsningar kunnat påverka förloppen. Bland annat har jag studerat effekterna av stadsgrundningar, järnvägar och elektricitetsnätverk och kunnat visa att deras effekter kvarstått över lång tid, oberoende av den tidigare utvecklingen. I min nuvarande forskning fokuserar jag på individerna bakom tillväxtmönstren. Sverige har en guldgruva av historisk statistik att ösa ur: med bevarade skattelängder, kyrkbokföring, folkräkningar och bouppteckningar kan vi ta reda på vilka individer som befann sig på vissa platser i historien, och hur deras flyttmönster kan ha påverkat tillväxten.

EU och den svenska samhällsmodellen

EU-rätten är idag en integrerad del av det svenska rättssystemet. Det brukar hävdas att en tredjedel av våra lagar kommer från EU. Medlemskapet i EU är helt klart en av de största samhällsförändringarna i modern tid. Centrum för europaforskning, som jag är föreståndare för, har därför ett mycket angeläget uppdrag vid Lunds universitet. Mitt val av forskningsfrågor har präglats av vilka EU-rättsliga frågor som påverkar det svenska rättssystemet och den svenska samhällsmodellen. Detta gör att jag till exempel har valt att analysera EU:s bestämmelser om handelsmonopol, då tolkningen av dessa bestämmelser har stor betydelse för möjligheten att bibehålla det svenska detaljhandelsmonopolet för alkohol (Systembolaget). Det har också gjort att jag ägnat betydande utrymme åt omregleringen av den svenska spelmarknaden, där EU:s regler om fri rörlighet för tjänster och statligt stöd har betydelse. Jag har också undersökt vilka möjligheter det finns att beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn vid offentliga upphandlingar. Sammanfattningsvis kan min forskning sägas vara inriktad på EU-rättsliga metodfrågor och EU:s konstitutionella utveckling samt utvecklingen av EU:s inre marknad och konkurrenspolitik. Min utgångspunkt har alltid varit att en forskare måste ha förmåga att formulera relevanta frågeställningar samt bidra med relevanta beslutsunderlag i aktuella samhällsfrågor. För att uppnå detta måste forskningen knyta väl an till verkligheten och vara disciplinöverskridande. I min fortsatta forskning om EU:s utveckling och EU:s inverkan på Sveriges rättssystem och samhällsmodell kommer jag tillsammans med andra forskare att verka för ett större inslag av tvärvetenskaplighet.



Jag är född 1966 och är uppvuxen i Göteborg. Jag inledde mina juridikstudier vid Lunds universitet 1986 och tog examen 1991. Mitt intresse för den internationella juridiken och EU-rätten väcktes redan under utbildningen. Efter ett tiotal år som jurist vid Utrikesdepartementet och EU-domstolen valde jag att återvända till akademien och disputerade år 2008 på en avhandling om EU:s allmänna rättsprinciper. År 2012 blev jag docent i EU-rätt vid Lunds universitet, och 2015 anställdes jag som universitetslektor på Ekonomihögskolan, Institutionen för handelsrätt. Jag befordrades till professor i handelsrätt i juni år 2020.

Jag är gift med Maria och vi har två barn, Ralf och Max.

Studie av ”mini-Big Bang” i laboratoriet



Jag föddes i Köpenhamn 1974 och studerade fysik på Köpenhamns universitet. Jag har forskat i experimentell tungjonsfysik sedan jag gjorde min kandidatuppsats. Det är ett relativt nytt forskningsfält, där gruppen i Lund varit långt framme ända sedan starten. Jag disputerade vid Köpenhamns universitet 2003, och efter två år som ”fri forskare” på CERN i Genève började jag i Lund 2006, där min forskning varit centrerad till ALICE-experimentet på CERN, med omkring 2 000 personer från hela världen.

Jag blev befordrad till professor i november 2018. Jag är sedan 2018 avdelningsföreståndare för partikel-fysikavdelningen.

Jag bor i Köpenhamn med min fru Justyna och våra barn Camilla och Carina.

Vid ”Large Hadron Collider” (LHC) på CERN studerar man både kollisioner mellan protoner och mellan blykärnor. LHC är den kraftigaste acceleratoren som någonsin har byggts, och rörelse-energin används i kollisionerna till att producera ny materia enligt Einsteins berömda formel $E = mc^2$. Vid kärnkollisioner studerar vi den starka växelverkan som binder kvarkar samman till protoner och neutroner med hjälp av gluoner. I dessa kollisioner skapas på nytt den urmateria som existerade mikrosekunder efter Big Bang, ett så kallat Kvark Gluon Plasma (QGP). Min forskning fokuserar primärt på att bestämma egenskaperna av QGP och därigenom uppnå större förståelse av den starka växelverkan.

I början av min tid i Lund optimerade jag analys av data från en detektor som i praktiken är en 90 kubikmeter stor tredimensionell kamera som kan spåra och identifiera laddade partiklar. Jag stod för de första mätningarna, inklusive identifiering av de mest energirika partiklarna. Dessa partiklar förlorar energi när de rör sig genom plasmat så man kan använda dem till att undersöka QGP-materiens egenskaper. Mina resultat visade att partiklarna inte påverkas utöver energiförlusten, något som väckte stort uppseende och som vi tyvärr ännu inte har fått en bra teoretisk förklaring till.

QGP är främst förknippat med kärnkollisioner, men man har vid LHC påvisat att även protonkollisioner i extrema fall uppvisar fenomen som liknar dem som ett QGP kunde leda till. Om detta verkligen beror på ett ”miniplasma” eller något annat okänt, fundamentalt fenomen är ett viktigt studium som jag ägnar det mesta av min forskning åt nu. Jag försöker att förstå vad skillnaderna är mellan de olika modellerna och också att utveckla metoder för att hitta dessa extrema pp-kollisioner för att kunna studera ”miniplasmat” mera precist.

Sjöar som länkar till landskapet och atmosfären

En av de saker som först tilltalade mig med sjöar – att de kan studeras och förstås som avgränsade ekosystem – visade sig snabbt vara ett missförstånd. Sjöar är en integrerad del av landskapet de ligger i. Vilka organismer som kan leva i sjön bestäms till stor del av betingelserna i omgivande mark. Förutom att sjön är starkt påverkad av omlandet, så påverkar processer i sjön hur vattnet interagerar med atmosfären, till exempel om växthusgaser avges eller tas upp av sjön. Det är dessa kopplingar mellan vatten, land och atmosfär som min forskning handlar om.

Ett fenomen som intresserar mig mycket är att många sjöar och rinnande vatten i nordliga områden blir brunare i rask takt. Det är ett ökat läckage av löst organiskt material och järn från omlandet som orsakar detta. Denna så kallade brunifiering har konsekvenser för ekosystemens funktion. Till exempel så leder det försämrade ljusmiljøet till minskad primärproduktion, vilket även leder till minskad fiskproduktion. En annan konsekvens är att det blir svårare och dyrare att producera ett tjänligt dricksvatten. I gruppen gör vi forskning som syftar till att förstå hur brunifieringen påverkar den globala kolcykeln. Den kan leda till att mer organiskt kol binds i sediment där det kan bli kvar i tusentals år, men också att mer organiskt kol bryts ner till koldioxid som avges till atmosfären. Vi gör också forskning för att förstå de underliggande orsakerna. Förstår vi orsakerna finns chansen att göra riktade åtgärder.

För att besvara dessa frågeställningar använder vi oss av en bred palett av metoder. Långa miljöövervakningsserier utgör en ovärderlig resurs, men även historiska data, fältstudier, experiment och detaljerad karaktärisering av organiskt kol och järn med hjälp av t ex synkrotronljusanalyser bidrar med viktiga pusselbitar.



Jag föddes 1975 i Motala och växte upp intill, och i, den fantastiska sjön Vättern. Under grundutbildningen delade jag tiden mellan Uppsala och Lunds Universitet där jag läste biologi, humanekologi och idé- och lärdoms-historia. Efter examen fortsatte jag med forskarstudier i ekologi med inriktning mot limnologi i Lund. Fältarbetet gjorde jag i Wisconsin USA och på Färöarna och 2005 disputerade jag på en avhandling om betydelsen av terrestert producerat organiskt material som en bas för födoväven i sjöar. Efter en post doc på Mallorca återvände jag till Lunds universitet 2007. Där blev jag docent 2011 och professor 2019.

Jag bor i Malmö med Niklas och våra tre barn Rut, Bo och Åke.

Maskininläring för informationsdriven vård



Jag föddes 1967 i Hultsfreds kommun, Småland. Min akademiska bana inledades vid Lunds universitet, där jag läste fysik i mitten av 1980-talet. Det var även här som jag disputerade 1995. Min forskning handlar framför allt om maskininläring med tillämpningar inom medicin och biologi, med många interdisciplinära samarbeten. År 2004 blev jag docent och år 2018 utnämndes jag till professor i informations-teknologi med inriktning maskininläring och datamining vid Högskolan i Halmstad. Sedan 2019 är jag också professor vid institutionen för astromi och teoretisk fysik med en inriktning mot maskininläring.

Jag är gift med Malin och vi har två barn, Julius och Jonna.

De senaste åren har det varit svårt att undgå begreppen artificiell intelligens och maskininläring. Även om AI och maskininläring har olika betydelse, används de ofta vardagligt om att efterlikna mänskliga förmågor med hjälp av datorprogram och stora datamängder. Många av oss kan bli imponerade av hur datorprogram idag kan analysera bilder och tillsynes förstå och tolka vad bilden innehåller. Vi omges, kanske utan att riktigt veta om det, av apparater och tjänster som i stor utsträckning använder sig av AI-tekniker. Jag pratar hemma med min högtalare, nästan som om det vore en familjemedlem, och det faktum att den ofta förstår mig är ett resultat av avancerad maskininläring.

Jag forskar om maskininläring med ett specifikt intresse kring de metoder som går under namnet artificiella neuronnät, som idag ofta kallas "deep learning". Mitt huvudsakliga tillämpningsområde är hälso- och sjukvård. Förhoppningarna är att AI och maskininläring kan hjälpa till att göra den framtida hälso- och sjukvården mer effektiv och säker. Den informationsdrivna vården vill i större utsträckning använda data för att fatta mer precisa beslut. Det finns redan idag framgångsrika hjälpmedel inom exempelvis bilddiagnostik, som bygger på maskininläring, men det finns många andra delar av medicinskt beslutsfattande som kan dra nytta av AI och maskininläring.

Min forskning bygger på tvärvetenskapliga samarbeten med forskare från flera olika fakulteter och olika aktörer inom hälso- och sjukvården. Vissa projekt driver vi också tillsammans med företag. Jag trivs i denna blandning av teoretisk och tillämpad forskning, tillsammans med många olika kollegor. Här hoppas jag vara aktiv i många år framöver.

Den mikrobiella regleringen av vår planet

Liv frodas på planeten tack vare att fotosyntesen fångar solens energi samt att den begränsade mängd resurser fotosyntesen kräver återvinns genom evigt snurrande biogeokemiska cykler. I mark regleras kretsloppen av nedbrytarmikroberna bakterier och svamp. Därmed blir mikrobiell ekologi nyckeln till hållbart liv på planeten.

Men svamp och bakterier har ingen planetär agenda. De gör sitt bästa för att översätta möjligheter och resurser till tillväxt. För att förstå hur mikrober svarar på miljöförändringar måste vi därmed kunna följa hur deras tillväxt påverkas och kan anpassas. Därför har jag studerat mikrobers tillväxt i mark och hur dessa påverkas av miljöförändringar, såsom uppvärmning eller torka, eller förändringar i markanvändning, såsom gödsling, kalkning, och för-saltning av jordbruksmark. Jag bedriver forskningen genom att kombinera fältförsök i olika miljöer från Arktis till tropikerna med laboratorieförsök, där vi har hög upplösning och god kontroll.

Förutom nyckelrollen i biogeokemiska kretslopp är även merparten av världens artmångfald mikrobiell. Därmed finns det inte något bättre provsystem att studera hur biodiversitet påverkar ekosystemprocesser, en fascination som genomsyrat biologi så länge fältet existerat. Genom att studera variationen i mikrobiella artsammansättningar i markprov, och samtidigt bestämma variationen av de karaktärsdrag hela mikrobiotsamhället gemensamt innehåller, tror jag man kan få en bättre förståelse för hur biodiversitet påverkar ekosystemets funktioner, och även kan identifiera mikrobiella biomarkörer vi kan använda för att se om ett visst jordprov har en viss förmåga, t ex är värmetåligt.

Allt detta sammanflätas i en ambition att representera mikrober i de jordsystemsmodeller FN:s klimatpanel IPCC använder för att se om framtiden.



Jag föddes 1980 i Stockholm, där jag växte upp. Efter studenten från Kungsholmens gymnasium flyttade jag 1999 till Lund för att läsa till civilingenjör i ekosystemteknik. På vägen snubblade jag över möjligheten att nyfikat forska på mikrober i mark. Jag doktorerade i mikrobiologisk ekologi 2009 och flyttade sedan till Bangors universitet i Wales för min postdoktorala forskning, där jag även träffade min blivande fru Kathrin som doktorerade där i skogsökologi. Tillsammans flyttade vi tillbaka till Sverige 2012, och jag återvände till Biologiska institutionen vid Lunds universitet, där jag blev docent 2013, fick en lektorstjänst 2014 och beforderades till professor 2020.

Små system med stora möjligheter



Jag föddes 1970 och är uppvuxen i Borås. Efter studenten flyttade jag till Göteborg för att studera teknisk fysik vid Chalmers tekniska högskola. Vid samma lärosäte bedrev jag sedan min forskarutbildning. Efter min disputation 2001 flyttade jag till Schweiz för att arbeta som postdoktor vid universitet i Genève. I slutet av 2004 återvände jag till Sverige och påbörjade en forskarsistenttjänst vid avdelningen Fasta tillståndets teori vid Lunds universitet. År 2008 utsågs jag till docent, och 2010 blev jag lektor. Sedan 2016 är jag även föreståndare för avdelningen Matematisk fysik. I april 2020 utsågs jag till professor i teoretisk fysik vid Fysiska institutionen.

Jag är bosatt i Kävlinge med min hustru Helena och tillsammans har vi barnen Ludvig, Beatrice och Oscar.

I min forskning försöker jag förstå, beskriva och förutsäga hur mycket små, konstgjorda elektroniska system nerkylda till temperaturer nära den absoluta nollpunkten beter sig. Systemen, som kan bestå av både metaller och halvledare, är ofta mindre än en tusendels millimeter, omöjliga att se med blotta ögat. Vid dessa längdskalor och temperaturer bestäms systemens egenskaper av kvantmekaniken, den mest grundläggande teori vi människor känner till. Viljan att förstå och kunna tillämpa kvantmekaniken har varit en central drivkraft under hela min tid som forskare.

Min forskning är teoretisk och utförs analytiskt, med papper och penna, eller numeriskt, med beräkningar på en dator. Dock är samarbete med experimentella kollegor centralt, det är genom jämförelse och analys av teori och experiment som kunskapen ökar och nya frågeställningar väcks. Experiment ger också en fingervisning om vilka teoretiska förutsägelser som kan ligga till grund för möjliga tillämpningar. Ett viktigt område för tillämpningar av min forskning är kvantteknologi, där de kvantmekaniska egenskaperna hos små elektroniska system används för att utföra uppgifter som inte konventionell teknik klarar av. Här är kvantdatorer det kanske främsta exemplet. Ett annat, närliggande område är nya koncept och funktionssätt för de ständigt krympande komponenterna i dagens och morgondagens elektronik, baserade på kvantmekaniska principer. De senaste åren har min forskning även inriktats på frågor kring hur energi transporteras och omvandlas i små system, ett område där etablerad förståelse baserad på termodynamikens lagar behöver omprövas för att överensstämma med kvantmekaniken. Detta område, kvanttermodynamiken, ger upphov till många spännande, fundamentala frågeställningar och kan leda fram till nya tillämpningar.

Det är min förhoppning att kunna fortsätta utveckla vår förståelse av kvantmekanikens egenskaper och att använda den kunskapen för att beskriva och förutsäga experiment och i förlängningen lägga grunden för tillämpningar som kommer människor till nytta.

Elektroner, atomer och molekyler

Om man vill ta en bild av något som rör sig mycket snabbt, behöver man använda en kort exponeringstid. Om kamerans slutare är öppen under för lång tid, hinner det man vill fotografera röra sig under tiden filmen exponeras, med resultatet att bilden blir suddig.

Kemiska reaktioner, där atomerna i en molekyl rör sig i förhållande till varandra så att molekylen ändrar form eller uppbyggnad, är exempel på något som sker på väldigt kort tid, typiskt några hundra femtosekunder, där en femtosekund är en miljondels miljarddels sekund. De elektroner som binder samman atomerna i molekylen, och är ytterst ansvariga för att reaktionen sker, rör sig ännu snabbare, och för att kunna studera dessa behöver exponeringstiderna vara i attosekundsområdet, där en attosekund är en miljarddels miljarddels sekund, tusen gånger kortare än en femtosekund.

I min forskning skapar jag laserpulser, ibland så korta som något hundratal attosekunder, och använder dessa till att studera hur elektroner och atomer uppför sig under den tid en kemisk reaktion sker.

Målet med min forskning är att kunna få en helhetsbild av kemiska reaktioner, där vi inte bara studerar hur molekylnas struktur förändras, utan där vi också kan svara på hur och varför reaktionen sker, genom att studera hur elektronerna i molekylen driver reaktionen framåt. Då detta är den grundläggande mekanismen bakom alla fotokemiska reaktioner, och exempelvis det som styr processer som fotosyntesen och transport av laddning i DNA, har våra resultat potential att bidra till förståelse och vidare forskning i ett flertal olika forskningsfält. En ökad förståelse för sådana processer kan också på sikt ge möjligheter att kontrollera dem, vilket skulle kunna vara av stor nytta för exempelvis effektivare solcellsteknologi och molekylär elektronik.



Jag föddes 1978 i Sölvesborg, och är uppvuxen på Hörvik på Listerlandet.

På civilingenjörsprogrammet i teknisk fysik vid LTH väcktes mitt intresse för experiment med korta laserpulser, vilket ledde till doktorandstudier i attosekundsphysik vid avdelningen för atomfysik, där jag disputerade 2006. Under en postdoktorsvistelse vid FOM-Institutet för atom- och molekyl-fysik (AMOLF) i Amsterdam breddade jag sedan min repertoar med avbildande spektroskopi på molekyler och fri-elektronlaserexperiment.

År 2009 fick jag en tjänst i Lund, där jag blev docent och lektor 2013 och professor 2019. Jag bor i den lilla byn Vressel i Sjöbo kommun tillsammans med min fru Maria och våra barn Hannes och Elin.

Beräkningsteknik för hållbar energiomvandling



Jag föddes 1964 i Helsingborg. Efter student och militärtjänst läste jag till civilingenjör på väg- och vattenlinjen vid LTH. Jag läste så mycket matematik som möjligt, då jag intresserade mig för hur fysikaliska processer kan beskrivas med matematikens hjälp. Jag doktoretrade i förbränningsfysik vid LTH 1995 och var sedan vid Imperial College i London för en postdoktorvistelse. Jag flyttade 1997 till FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut) i Stockholm där jag som forskningschef byggde upp och drev en grupp kring fluidmekanik, förbränningsteknik och beräkningsteknik. Jag blev docent vid LTH 2002 och var adjungerad professor i hydrodynamik vid Chalmers 2003–2012. Jag tillträdde som professor i Lund i januari 2020.

Jag är gift med Anna, och har två vuxna barn: Sofia och Erik.

Klimatfrågorna tillhör de absolut största frågorna i dagens samhälle och är av yttersta vikt för allas vår framtid. Dagens situation med växthusgaser, stigande temperaturer och mer frekventa extrema väderhändelser har inte uppstått över en natt, men nu är det hög tid att ställa om mot hållbara lösningar på så många områden som möjligt. Min forskning handlar om värme- och energiomvandlings- och överföringsprocesser, vilket är något som sker överallt omkring oss. Fossila bränslen och material håller på att fasas ut, och det är då viktigt att det vi för in som ersättare kan användas effektivt och hållbart. För en produktiv utveckling av så komplicerade processer och material finns det mycket att vinna genom att arbeta med simuleringar i kombination med experiment. Målet med min forskning är att utveckla noggranna och kostnadseffektiva beräkningsmodeller för sådana processer, vare sig det handlar om förbrännings- eller elmotorer, batterier, bränsleceller eller värmeväxlare.

I min forskning använder jag mig av högpresterande datorsystem och avancerade fysikaliska modeller för att studera fysikaliska och kemiska processer genom simuleringar. För detta krävs att vi utvecklar mycket god insikt i hur olika delprocesser fungerar så att vi kan beskriva dem i våra modeller och få fram relevanta och tillförlitliga resultat som beskriver verkligheten. Vi arbetar till exempel med att förstå hur bioflygbränslen fungerar i flygplansmotorer, hur små mängder elektrisk energi kan stabilisera och förbättra förbränningen i gasturbiner och hur värmeväxlare kan göras termiskt mer effektiva. Mycket av forskningen sker i samverkan med nationella och internationella företag och institut samt andra institutioner vid Lunds universitet. Detta gör mitt arbete oerhört spännande, och min forskargrupp kan verka i en kreativ miljö i den absoluta forskningsfronten.

Säkerhet i en allt mer digital värld

Intresset för att dölja information i skrift har funnits länge. Egyptierna ersatte redan för 3 000 år sedan vedertagna hieroglyfer i gravtexter med nya, antagligen i syfte att göra texterna mer svårtolkade och mystiska för läsaren. Kommunikationssäkerhet i mer modern betydelse fick sitt stora genombrott och etablerades som vetenskap under andra världskriget. Sedan dess pågår en ständig kamp mellan de som konstruerar system till skydd mot en angripare och de som försöker attackera dem. Datoriserings- och automatiseringsvågen under 70- och 80-talen flyttade mycket av säkerhetsforskningens fokus från de militära säkerhetstillämpningarna till de civila. Internets genombrott och de senaste årens omfattande utveckling mot digitalisering har gjort kommunikations- och datorsäkerhetsområdet allt viktigare, och antalet aktiva forskare i fältet har ökat världen över. Säkerhetsforskningen har blivit bredare, och ett flertal olika deldiscipliner har utvecklats eller är under utveckling.

Min forskning behandlar lösningar för att skydda datorsystem och deras kommunikation. Jag och min forskargrupp studerar flera olika systemsäkerhetsområden, som har flera tillämpningar inom det som brukar kallas sakernas internet och molnlösningar. Vi tittar till exempel på principer för säker och resurssnål distribution av kryptografiska nycklar och identiteter till olika delar av ett system. Vi undersöker även hur man kan upptäcka och förhindra överbelastningsattacker. Ett annat område är mekanismer för att säkerställa att svagheter i en del av en molnlösning inte ska kunna utnyttjas och få spridning till andra delar. De senaste åren har jag arbetat mycket med industriella system, där både styrning och dataanalys för produktion behöver robusta och effektiva säkerhetslösningar.



Jag föddes 1968 i Billinge i Skåne. Tidigt var jag intresserad av kodning av meddelanden och gjorde egenkonstruerade telegraf- och hemdatorsystem. Jag studerade elektroteknik i Lund, fortsatte med forskarstudier i kryptoteknik och disputerade 1997. Därefter jobbade jag tio år med tillämpad säkerhetsforskning på Ericsson i Stockholm samt Lund och blev docent vid LTH 2007. År 2009 blev jag ombedd att bygga upp ett nytt säkerhetslabb på forskningsinstitutet SICS i Kista. När labbet 2017 vuxit till 20 medlemmar överlämnade jag det och återvände till Lunds universitet. Jag erhöll en professur i datorsäkerhet våren 2020.

Jag är gift med Kristina och bor med tre fina barn på lugna Kobjer i Lund.

Klarar världen sig utan olja?



Jag föddes 1979 i Trelleborg, där jag också genomförde grundskolan. Efter friidrottsgymnasium i Malmö började jag läsa kemiteknik 1998 på LTH. Efter fyra intensiva år och en civilingenjörs-examen 2002, påbörjades doktorand-studier direkt efter examen. Sista året som teknolog började jag också läsa företagsekonomi. Ekonomie kandidat blev jag 2006, och 2007 tog jag doktors-examen i kemisk reaktionsteknik och katalys. Samma år tog jag också en ekonomie magisterexamen. Efter några år i Kalifornien som egenföretagare påbörjade jag ett postdoktorat på institutionen för kemiteknik i Lund 2011, blev docent 2013 och var lektor mellan åren 2014 och 2020 vid LTH. I februari 2020 befordrades jag till professor.

Det är den frågan som driver mig i min forskning och med en global förbrukning på ungefär 100 miljoner fat per dag är det en berättigad fråga. Det är allmänt vedertaget att den koldioxid som tillförs genom förbränning av fossila bränslen, som kol, olja och naturgas, på ett negativt sätt påverkar vår miljö och vårt klimat. Samtidigt kommer vi även i framtiden att ha ett behov av att transportera oss och att använda bra och smarta material i de produkter som vi använder i livet. Min forskning fokuserar på att försöka använda biprodukter från skogs-, pappers- och massa-industrierna för att på ett så smidigt sätt som möjligt ersätta dagens fossila råvaror i kemi- och petrokemiindustrin. Detta är såklart inte helt enkelt, eller framförallt inte så billigt, då det redan finns enorma industrikomplex som är helt beroende av den fossila råvaran, och som redan har betalats av. Det mina uppfinningar och utvecklingsprojekt försöker åstadkomma är sätt att använda de mer hållbara råvarorna från skogen i befintliga fabriker. Det gör att vi på ett smart sätt kan börja med att ersätta en mindre del av de fossila råvarorna med förnybara, utan att behöva investera i nya anläggningar. På så sätt ökar vi möjligheten att tekniken faktiskt används, oavsett om det handlar om ett hållbart bensin- eller dieselbränsle eller en ny råvara för att göra plast. Jag håller också ögonen på en annan spännande trend, elektrifiering. Att använda elektricitet för att producera material och kemikalier har länge varit uteslutet av kostnadsskäl, men med en ökande andel förnybar elektricitet och en högre kostnad för fossil råvara är det snart inte längre en omöjlighet.

Effektiv produktutveckling

Att omvandla en idé till en lösning i form av produkter med tillhörande tjänster som blir attraktiva för en marknad är en komplex verksamhet. Många aspekter måste beaktas, såsom produktens funktion, miljöpåverkan och kostnader. Min forskning handlar i grunden om att bidra till ökad kunskap om hur industriell produktutvecklingsverksamhet kan bli effektiv i att hantera dessa olika aspekter. Jag har drivit ett flertal forskningsprojekt med olika inriktning. Två centrala teman har dels handlat om hur hållbarhetsaspekter inkluderas i produktvecklingsprojekt, dels om hur samverkan utformas så att produktutvecklingsverksamheten fungerar väl.

Intresset för det första temat initierades redan under mitt avhandlingsarbete, där jag studerade företags förmåga att hantera hållbarhetsaspekter i produktutvecklingsverksamheten. Mina studier inom temat har sedan bl. a. handlat om framgångsfaktorer för att hantera hållbarhetsaspekter samt om skillnader mellan företags sätt att jobba med sådana aspekter i produktutvecklingsverksamheten.

Det andra temat har särskilt fokuserat på samverkan inom och mellan företags produktutvecklings- och produktionsverksamheter för att underlätta industrialiseringsprocessen, d.v.s. att ta en produktkonstruktion till fullskalig produktion.

Andra forskningsteman har behandlat hur produktutvecklingsverksamhet bedrivs i globala organisationer samt involvering av underleverantörer i produktutvecklingsprojekt.

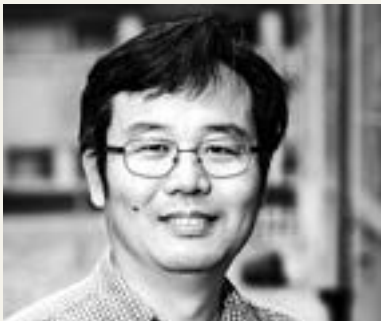
Min forskning bedrivs i nära samverkan med industriföretag, och förutom att leda till vetenskapliga publikationer har den även resulterat i förändring samt praktiska metoder och verktyg som implementerats i de medverkande företagen.



Jag är född 1967 i Uddevalla. Jag har en civilingenjörsexamen från 1994 från Chalmers och disputerade 2001 vid Linköpings universitet. År 2010 antogs jag som docent vid Chalmers. Jag anställdes 2004 vid Jönköping University som universitetslektor och blev senare befordrad till professor i produktutveckling. År 2014 anställdes jag som professor i produktutveckling vid Mälardalens högskola, där jag fortfarande har en gästprofessur. Sedan april 2020 är jag anställd som professor i produktutveckling vid LTH.

Jag är gift med Helena och tillbringar gärna fritiden på golfbanan.

Optisk spektroskopi för en ren och hållbar värld



Jag är född 1970 och uppväxt i en liten by i Liaoning-provinsen i den nordöstra delen av Kina. Efter avslutat gymnasium 1988 blev jag intresserad av fysik, vilket ledde till att jag började studera fysik på Jilin-universitet i nordöstra Kina.

År 1995 tog jag examen och började därefter forska och undervisa vid Jilin-universitet fram till 1997, då jag lämnade Kina för att påbörja min doktorsavhandling vid avdelningen för atomfysik på LTH. Där tog jag min doktorsexamen år 2000, blev docent på avdelningen för förbränningsfysik år 2011 och befordrades till professor år 2020.

Jag är gift med Xinjia, och tillsammans har vi två döttrar, Muzhen och Murong.

Jag använder laser och optisk spektroskopi som verktyg för att studera samverkan mellan ljus och materia för att på en atomär- och molekylärnivå förstå termokemiska omvandlingsprocesser, såsom förbränning och plasma, som är viktiga för det moderna samhället.

I dagens samhälle, och ännu kommande decennier, dominerar fortfarande förbränning av råvaror som energiomvandling för värme- och kraftbehov. Förbättrad effektivitet och minskning av föroreningar är avgörande utmaningar. Förbränningsdiagnostik som utnyttjar laserteknik har spelat en väsentlig roll för att tillhandahålla ökad kunskap och värdefulla data. Till följd av den viktiga omställning som är nödvändig på grund av effekterna av den globala uppvärmningen, är utveckling av fossilfria- och kolneutrala bränslen idag en stor utmaning. Sol- och vindkraft kan ge stora och hållbara energibidrag men begränsas av deras intermittenta natur samt den ojämna geografiska spridningen. Ammoniak och metallpulver är två viktiga alternativ för lagring och bärare av energi för att uppnå ett framtida fossilfritt samhälle. Därför har jag inriktat min forskning mot termokemisk omvandling av ammoniak och metallpulver för större effektivitet och uthållig energiomvandling. Den snabba utvecklingen av tekniker baserade på s.k. fotonik bidrar med mer kraftfulla spektroskopiska verktyg, däribland LED -ljuskällor och CMOS -detektorer etc., vilket ger nya möjligheter att utveckla mer robusta och pålitliga diagnostiska verktyg för in-situ mätningar.

Mitt huvudsakliga forsknings- och undervisningsfokus kommer fortsättningsvis ligga på utvecklingen av mer tillförlitlig diagnostik samt förståelse för de viktigaste termokemiska omvandlingsprocesserna, främst förbränning men också plasma, samt tillverkning och karakterisering av nanopartiklar, för en renare och hållbar värld.

Hållbar brandsäkerhet kräver nytänkande

Stora delar av min forskning har fokuserat på miljöpåverkan av bränder och i viss utsträckning på hur prevention och bekämpning av dessa bränder vägs mot nyttan av preventionen och bekämpningen. Som professor i brandteknik ligger mitt fokus på att bredda min forskning från den direkta och indirekta miljöpåverkan av bränder till att innefatta alla dimensionerna inom hållbarhetsområdet, d v s ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. Arbetet lutar sig tungt mot FN:s globala hållbarhetsmål.

Förutom att orsaka ett flertal skadade och döda varje år, uppskattas den direkta kostnaden för bränder till 1-2% av BNP i de flesta utvecklade länder. Med klimatförändringarna väntas dessa kostnader att öka framöver, bland annat på grund av ökande väderinstabilitet med omfattande skogsbränder och översvämningar globalt, samt ökande antal klimatflyktingar som lever under dåliga levnadsförhållanden. Idag saknas mycket kunskap kring alla tre dimensionerna i hållbar brandsäkerhet. Att nå verklig kunskapsförbättring kräver nytänkande och tvärvetenskaplighet.

Världen förändras ständigt i fråga om klimatet, demografin, nya material, nya byggnader och nya risker. Det är svårt att veta exakt vilka risker framtidens räddningstjänster kommer möta. Vi behöver därför metoder att förstå framtidens risker, och hur vi skapar hållbar brandsäkerhet. Jag "brinner för" att utveckla en helhetssyn kring hållbar brandsäkerhet och hoppas att min forskning bl a kommer bidra till ökade möjligheter att predicera skogsbränder i framtiden och att förbättra räddningstjänstens förutsättningar att lösa båda kända och okända problem.



Jag föddes 1965 i Newcastle i Australien och växte huvudsakligen upp i en mindre ort på landet (Albury, NSW). Efter att ha slutfört min grunutbildning i naturvetenskap vid universitetet i Sydney flyttade jag till Göteborg för att doktorera inom förbränningskemi vid Chalmers. Sedan fortsatte min forskning, nu som professor i brandteknik sedan hösten 2018.

Familjen och jag flyttade från Lerum till Staffanstorps i Skåne sommaren 2019. Sedan flytten har vi försökt upptäcka den sköna skånska naturen genom många och långa promenader i närliggande naturområden.

Effektiva datorberäkningar i teori och praktik



Jag föddes i Stockholm 1972. Efter grundutbildning på Stockholms universitet tog jag doktorsexamen på KTH 2008. Under åren 2008-2010 var jag postdoktoral forskare på MIT, varifrån jag återvände till KTH 2011 och blev docent och lektor 2015. År 2019 flyttade jag till Köpenhamns universitet, där jag numera är professor, och sedan 2020 är jag också professor på deltid vid Lunds universitet.

Som kuriosas kan nämnas att jag efter värnplikt på Försvarets tolkskola under några år, vid sidan av studierna, arbetade som tolk, där höjdpunkterna var uppdrag för H.M. Konungen och statsministern. Tidigare läste jag under gymnasiet musik på heltid ett par år i Tallinn, där jag fick en examen i kördirigering.

Datorer finns överallt idag – på jobbet, i bilen, i vardagsrummet, t.o.m. i mobiltelefonen i fickan – och har förändrat världen nästan till oigenkännlighet. Ändå är dessa makalösa manicker i grund och botten förvånansvärt enkla och dumma: allt de kan göra är att skyffla runt ettor och nollor. Vad kan man uppnå med sådana operationer? Var går gränsen för vilka problem som kan lösas av själlösa maskiner? Att förstå sådant är ytterst vad min forskning handlar om.

Inom beräkningskomplexitet undersöker vi dessa djupa och fascinerande filosofiska frågor med strikt matematiska metoder. Ett beräkningsproblem är vilken uppgift som helst som i princip kan lösas av en dator – d.v.s. genom att blint följa en lista med instruktioner, eller en *algoritm*. Genom att konstruera generella, abstrakta modeller för datorer kan vi studera hur man kan designa effektiva algoritmer för att lösa olika uppgifter, men också bevisa matematiskt att vissa typer av beräkningsproblem har inneboende egenskaper som gör att de inte låter sig lösas effektivt.

Jag är särskilt intresserad av olika kombinatoriska optimeringsproblem, som är av fundamental matematisk betydelse men också har många tillämpningar ute i industrin. Jag har som mål att å ena sidan bevisa formellt att de algoritmiska tekniker som finns idag inte är starka nog för alltid kunna lösa sådana problem, men också att, å andra sidan, utveckla nya metoder som har potential att bli dramatiskt mycket mer effektiva än de som finns idag. Nyligen har jag också börjat undersöka hur man kan använda beräkningskomplexitet för att hjälpa kombinatoriska algoritmer att producera certifikat för att de har räknat rätt. De bästa algoritmerna idag är så komplexa att de ibland råkar göra fel, men hittills har det varit svårt att hitta bra metoder för att upptäcka detta.

När har information värde?

Min forskning är inriktad på kvantifiering av värdet hos information om tekniska system i den byggda miljön. Information måste extraheras ur data från observationer av konstruktioner instrumenterade med mätsystem. I nästa steg används besluts- och spelteoretiska modeller för att analysera funktionalitet, nytta och konsekvenser av det tekniska systemets drift. Detta möjliggör en utvärdering av den extraherade informationens relevans för att uppnå förbättrad funktion och prestanda, det vill säga en analys av informationens värde.

Jag tycker att det är fascinerande att beslutsteori och informationsvärdesanalys kan användas för att koppla samman modeller som beskriver konstruktioners prestanda med industriella nytto-kostnadsanalyser samt samhällsnyttamodeller. Min nuvarande forskning är därför inriktad på att koppla samman innovation och beslutsteori samt på att stödja produktion av förnybar energi.

Mitt arbete med innovation syftar till vägledning av teknikutveckling för värdeskapande i både industri och samhället i stort. Genom analyser och förutsägelser av den tekniska utvecklingen i kombination med ekonomiska och makroekonomiska modeller, kan värdet av mönsterbrytande och kontinuerliga innovationer prognostiseras, optimeras och jämföras med konventionella lösningar.

Förnybar energi och särskilt havsbaserad vindkraft har varit en viktig del av min forskning ända sedan mina doktorandstudier. En aktuell utmaning är hur man bäst använder information som kan samlas in under driften av havsbaserade vindkraftsanläggningar. Mina forskningsresultat indikerar att operativ information kan möjliggöra en väsentlig förlängning av vindparkernas livslängd. Då har den konstruktionsövervakningsinformationen det högsta värdet. Och det bidrar till att göra samhället mer hållbart genom att hålla turbinerna längre i drift.



Jag föddes 1975 i Berlin i Tyskland. Mitt intresse för byggd miljö tog mig till Technische Universität Berlin (Tyskland) och University of Manchester (Storbritannien). Ett jobb som konstruktör av konventionella kraftverk blev nästa steg. Jag tog tillfället i akt att forska i förnybar energi och började – ganska intuitivt – att arbeta med informationsvärdesanalys. Jag avslutade min doktorsexamen 2011 vid ETH Zürich (Schweiz) och vidareutvecklade en teori för att kvantifiera värdet av strukturell integritetsinformation. De senaste sju åren har varit händelserika – jag har varit ledare för ett internationellt vetenskapligt nätverksprojekt och blivit far till två barn. Sedan september 2020 har jag varit professor i konstruktionsteknik i Lund.

Att förstå mänskliga handlingar



Jag föddes 1969 i Luleå. Efter att ha bott på många olika platser, hamnade jag till slut i Stockholm, där jag tog min kandidatexamen i psykologi 1995. Efter grundutbildningen genomförde jag min forskarutbildning vid Örebro universitet. Här arbetade jag vid ett tvärvetenskapligt forskningscentrum, MTM, där vi studerade miljöfrågor ur olika perspektiv, vilket gav en fördjupad förståelse för vad olika vetenskaper kan bidra med och vilka begränsningar de har. Jag disputerade 2004 i psykologi. Efter några år på KTH och FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut) hamnade jag i Lund, där jag 2016 fick gästprofessuren i Lise Meitners namn, och 2019 fick jag en professur inom riskhantering och samhällssäkerhet med beteendevetenskaplig inriktning på LTH.

Det finns inga tvivel om att vi står inför stora utmaningar i och med de klimatförändringar som nu sker. Stora osäkerheter finns när det gäller att kunna förutse framtida katastrofer och försöka förebygga dem på bästa sätt. Här behövs kunskap kring hur vi bedömer risker, hur vi fattar beslut under stor osäkerhet och vilka konsekvenser detta kan få. Tidigare forskning inom beteendevetenskapen har visat att vi människor använder oss av en rad mentala genvägar när vi fattar beslut, och att dessa ibland kan leda oss till att göra felbedömningar. Exempelvis kan vi överskatta eller underskatta sannolikheten att en viss händelse ska inträffa. I min forskning försöker jag förstå hur individer tänker kring risker, vad man överskattar eller underskattar, och hur dessa bedömningar påverkar beteendet, både när det gäller vårt agerande som privatpersoner och i våra professionella roller. Exempel på forskningsfrågor jag intresserar mig för är hur privatpersoner och professionella tjänstepersoner ser på risker relaterade till klimatförändringar, och vad de gör för att minska de risker de ser som stora. Här går det att se vilka drivkrafterna bakom vissa beteenden är, och då går det också bättre att sätta in åtgärder för att främja eller stävja vissa handlingar. Det handlar alltså om att förstå varför vissa personer gör som de gör, oavsett vad vi spontant kan tro om deras motiv. För mig är det viktigt att de åtgärder samhället vidtar för att hantera risker bygger på vetenskap, så att det vi gör för att skydda både människor och miljö är så effektivt som möjligt. Syftet med min forskning är således att bidra till bättre beslut som bygger på vetenskap i den samhälleliga hanteringen av de stora utmaningar vi står inför.

Konstnärlig forskning som skapare av vår gemensamma verklighet

I mitt arbete som professor vid Teaterhögskolan i Malmö bedriver och utvecklar jag doktorandutbildningen och den seniora forskningen på området konstnärlig forskning i scenkonst.

Konstnärlig forskning är akademisk forskning som baseras på utövarens konstnärliga skicklighet och erfarenhet. Att bedriva konstnärlig forskning innebär att kreativt använda och kritiskt bedöma det egna konstnärliga mediet för att närma sig aktuella problemområden inom eller utanför konstfältet. Resultaten förändrar vår kunskap och förståelse rörande dessa områden och bidrar därmed till den övergripande utvecklingen av konst, vetenskap och samhälle.

Min egen forskning har traditionellt försökt skapa och utveckla nya vägar för att förstå och gestalta kroppen i både skådespelarutbildningen och den sceniska praktiken. Parallellt har jag sökt utveckla den konstnärliga forskningens metodologiska och epistemologiska grunder. Dessa två tendenser förenas i mitt nuvarande konstfilosofiska arbete, som strävar efter att studera relationen mellan konstnärliga fenomen och konstverk. Om vi kunde lära oss att möta, observera och lära känna konstnärliga fenomen oberoende av verk och deras skapare, till exempel i vår vardagliga eller empiriska erfarenhet, skulle konsten få en helt annorlunda mening som ingrediens i vår gemensamma verklighet. Med utgångspunkt i samma tankegång kunde man också stärka och klargöra den konstnärliga forskningens roll i olika tvärvetenskapliga sammanhang.



Jag är född 1965 i Luumäki. Efter magisterexamen i teoretisk filosofi vid Helsingfors universitet lade jag 2003 fram min doktorsavhandling om tragedins filosofi vid Université Strasbourg 2. Jag är scenkonstnär, konstnärlig forskare och filosof. Jag har arbetat som professor i konstnärlig forskning vid Teaterhögskolan i Malmö sedan januari 2020. Under åren 2007–2018 arbetade jag som professor i konstnärlig forskning vid Konstuniversitetet i Helsingfors. Sedan 2016 är jag också docent i estetik vid Helsingfors universitet. 2004 grundade jag live-art-gruppen Toisissa tiloissa ("Other Spaces") som jag ännu arbetar med.



Johan Lundblad skall som ung ha haft rött hår som han bar långt snarare än att anlägga en för tiden typisk peruk. På detta porträtt från hans äldre dagar synes håret dock ha blivit såväl vitare som kortare. Trycket är utfört efter en förlaga av universitetets dåvarande akademiritmästare Andreas Arfwidsson, och av att Nordstjärneorden ses hänga på Lundblads bröst kan man dra slutsatsen att porträttet är utfört tidigast 1817. Bildkälla: boken *En gammal bokhandel i Lund* (Lund 1933).

Professorn som älskade böcker

OM JOHAN LUNDBLAD OCH HANS BIBLIOFILA BISYSSLOR

Rubriken på denna uppsats kan synas närmast tautologisk. Jag menar: vilken akademisk lärare och forskare älskar *inte* det som under århundraden varit det främsta redskapet för att förmedla såväl etablerad som nyvunnen kunskap och bildning – den tryckta boken? Även i dessa tider när den fysiska bokens död till förmån för digitala alternativ så ofta förutspåtts har man under pandemins många virtuella möten slagits av hur ofta en välfylld bokhylla utgör den akademiske zoomarens självklara fond.

Likväl kan föremålet för denna text, latinprofessorn Johan Lundblad, nog med fog hävdas ha stått i särklass som bokälskare, ty icke blott läste och skrev han böcker – han var även praktiskt verksam inom i princip alla de branscher som hör bokproduktion och bokförmedling till.

Men innan vi närmare bekantar oss med Johan Lundblad som boktryckare, förläggare, bokhandlare, bokauktionist och biblioteksman bör förstas en allmän levnadsteckning av denne lundabibliofil lämnas.

”HERDEGOSSEN MED SIN LYRA”

Om de uppgifter som de flesta biografiska översiktsverk har att lämna om Johan Lundblads tidiga barndom är korrekta så var han i sanning inte predisponerad att bli akademiker, än mindre en firad

vältalare och skald på flera språk. Född den 1 mars 1753 i halländska Tönnersjö tillhörde han icke blott en fattig torparfamilj och blev tidigt faderlös; han var därtill så allmänt klen och sent utvecklad att han ännu ”nära 6 år gammal, hvarken kunde gå eller tala”. Hans styvfar skall dock ha burit honom till den lilla sockenskolan där han hastigt utvecklades rent intellektuellt. Snart hade den ömklige ynglingen blivit en bokslukare av stora mått. Kroppsligt dög han dock ännu inte mycket till inom jordbruket, utan nyttjades främst till att vakta får; en syssla som lyckligtvis väl lät sig kombineras med mer läsande.

Det bör betonas att vad vi vet om Lundblads uppväxt i stor utsträckning synes baseras på hans egenhändiga uppgifter i en självbiografisk latinsk dikt, och att de därför förstås kan vara såväl något överdrivna som romantiserade. Så mycket torde dock stå klart att Lundblad hade löpt stor risk att genom livet förbli en förläst vallpojke och ett lärt bygdeoriginal om det inte hade varit för yttre krafterns inskridande; krafter om vilka Martin Weibull och Elof Tegnér i sin universitetshistorik från 1868 skrev att de var ”ett bland de många vackra vittnesbörden om den anda, som rådde i de svenska samhällsförhållandena under slutet av det adertonde århundradet”. Vad som åsyftades var det beskyddarskap och den hjälp som mer

som "en svensk, som vi värdera mer än 600 studenter och som jag hoppas en dag få till efterträdare på min lärostol". Resultatet blev att även Fredrik Adolf, liksom tidigare brodern Gustaf, lättade sin börs för Lundblads skull. Denne fick därigenom möjlighet att förlänga sin vistelse i Tyskland med ytterligare två år och därvid besöka ett antal andra universitet, däribland i Halle och Dresden.

ETT STARKT LITTERÄRT MÖTE

Från sin vistelse i Tyskland skrev Lundblad brev hem till Sverige. Minst ett av dessa, ställt till rektorn vid skolan i Helsingborg, Otto Christian Wählin, kom att vidareförmedlas till pressen, och därigenom kunde läsarna av *Lunds Weckoblad* i augusti 1776 ta del av Lundblads intryck från den årliga bokmarknaden i Leipzig. Intresset inte bara för litteraturen i sig utan även för dess spridning fanns alltså tidigt hos Lundblad.

Tveklöst torde dock en viss enskild bok ha tilldragit sig Lundblads allra största intresse. Hans ankomst



Lundblads lärare, gynnare och presumtive svärfar, den tyske språkforskaren och teologen Johann August Ernesti, känd som "den tyske Cicero". Bildkälla: Wikimedia Commons.

till Tyskland sammanföll nämligen exakt med publiceringsåret för en av tidens mest uppmärksammade böcker, kanske möjlig att beskriva som världens första generationsroman: Goethes *Die Leiden des jungen Werthers*. Denna skildring av fatalt olycklig kärlek gjorde uppenbarligen outplånliga intryck på Lundblad, vilken själv började författa dikter kretsande kring romanens huvudpersoner. Här visade sig den ena sidan av det tudelade estetiska ideal som Lundblad skulle komma att personifiera. Ty han var dels en stor klassicist, en stilsäker förmedlare och utövare av antikens talekonst och metriskt strama verskonst, men han var också en känslösam företrädare för den unga förromantiska litterära diktning som kallats *Sturm und Drang*. En vers ur dikten "Werthers frieri" kan tjäna som exempel på det sistnämnda:

Hwad är ömhet som blott sårar,
Och borttager hopp och mod?
Jo, en eld, som föder tårar,
Men ej släckes af sin flod.
Hwad är skönhet, som blott väcker
Detat qwal, som Själen tär?
Jo! en Sol, som Jorden räcker
Utur moln och fasa bär.

Sedan Lundblad återvänt till Sverige såg han till att låta publicera dessa sina dikter i en liten volym betitlad *Werthers Första och sista Stunder för Lotta*, i vilken även bidrag av några likasinnade svenska skaldekollegor ingick. Att Lundblad inte heller senare skulle betrakta dessa känslomättade verser som några ungdomssynder indikeras av att han gav ut inte bara en utan två senare, utökade upplagor av boken. Intressant nog kan man dock notera att medan dessa Lundblads egna Wertherdikter sedermera regelmässigt fanns att köpa i hans bokhandel i Lund så tycks Goethes originalroman endast vid enstaka tillfällen ha funnits i dess sortiment.

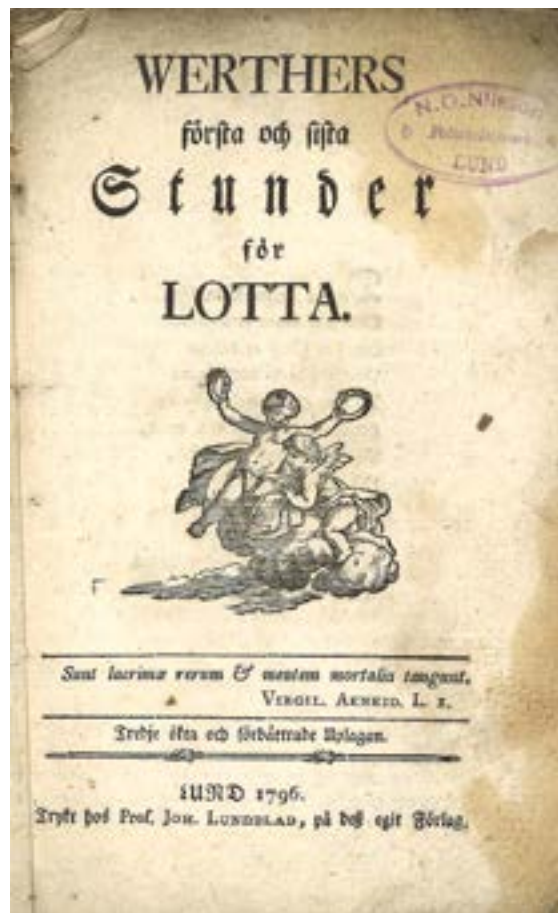
PÅ VÄLGÖRARNAS HEMMAPLAN

1778 lämnade Lundblad plötsligt Tyskland och begav sig hem till Sverige. Till varför så skedde har olika förklaringar lämnats, vilka i och för sig inte behöver utesluta varandra. Enligt Magnus Laurentius Ståhls professorsbiografier från 1800-talet handlade det

helt enkelt om att Lundblad "var sinnad att återse sitt fädernesland". Lundblads sondotterdotter Cecilia Bååth-Holmberg hävdar dock att hemfärden skedde på direkt kunglig uppmaning från Gustaf III, vilken menade att det var dags för Lundblad att finnas redo och beredd på hemmaplan inför att en lämplig tjänst vid något av rikets universitet kunde ordnas åt honom. Att återfärden till Sverige inte var helt frivillig indikeras också av det faktum att den tvingade Lundblad att slå upp sin förlovning med professor Ernestis dotter. Hur detta kan ha känts för en yngling som just med liv och lust levt sig in i den unge Werthers hjärtequal kan man endast spekulera i.

Säkert är under alla omständigheter att ett bidragande skäl till att åka hem fanns i möjligheten till en ny anställning, Genom samme rektor Wählin som något år tidigare hjälpt till att förmedla Lundblads intryck från bokmarknaden i Leipzig hade han nu nämligen fått ett erbjudande om att bli informator för de två sönerna till en major Anckarcrona på Bosarp. Det var ett uppdrag som skulle få viktiga följder, ty efter ett år på själva Bosarp fick Lundblad året därpå medfölja sina båda elever till den stad där de skulle börja sina universitetsstudier: Lund.

Lundblad var 26 år när han på detta sätt år 1779 ankom till den skånska universitetsstaden Lund.



Den första utgåvan av Lundblads romantiska diktsamling *Werthers första och sista stunder för Lotta* utkom 1786 innan författaren själv hunnit etablera eget tryckeri och trycktes därför hos den blivande konkurrenten, akademiboktryckare Berling. De andra och tredje upplagorna utkom däremot från författarens egna pressar, och särskilt i den tredje upplagan hade Lundblad kostat på vad gällde illustrationerna. Bildkälla: Kungliga biblioteket/litteraturbanken.se respektive privat ägo.

Kanske var det för första gången någonsin han var där, och det var definitivt för första gången för någon längre tid. Likväl hade hela den lärdomsbana som slutligen fört honom hit präglats av personer med koppling till staden och dess universitet. Där hade Lundblads fosterfar och förste välgörare, prästen Lund i Harplinge, studerat och så även hans lärare i Göteborg, Rosén, vilken både promoverats till magister och varit docent i Lund några år innan han gått skolbanan. Promoverad magister i Lund var även den ovannämnde Wählin som hade förmedlat Lundblads senaste informatorstjänst, och som efter några år som rektor i Helsingborg skulle återvända till universitetet som först akademisekreterare och sedan räntmästare under merparten av Lundblads professorsår.

I Lund fanns också jämnåriga bekanta från Lundblads tid i Göteborg, bland annat arkiatern Engelharts son Johan Henric, vilken med tiden skulle bli professor i medicin och därmed Lundblads kollega i universitetets konsistorium. Redan från början var de även nationskamrater i Göteborgs nation, där Engelhart hade hunnit avancera till kurator precis lagom till Lundblads inskrivning. I samma nation återfanns även en ung poetisk begåvning som delade Lundblads förkärlek för *Sturm und Drang* och som under det närmaste året skulle bli en av dennes allra närmaste umgängesvänner i staden. Han hette Thomas Thorén, men bytte snart namn och är för eftervärlden känd som Thomas Thorild, en av våra stora förromantiker. Det rent fysiska umgänget honom och Lundblad emellan blev dock kort, ty Thorild lämnade Lund redan 1780. Att de båda vännerna höll fortsatt kontakt visas dock bland annat av att dikter av Thorild sedermera skulle inflyta i den litterära tidskrift Lundblad utgav 1792–93 och varom mer nedan.

I Lund såg Lundblad snabbt till att skaffa sig förutsättningarna för en akademisk karriär. Magister hade han blivit redan i Tyskland, men i Lund disputerade han ännu en gång för att därmed kunna få docents titel, något han erhöll i januari 1781. I ungefär samma veva såg han till att bli prästvigd och fick genom personliga kontakter tjänst som bataljonspredikant vid ett värvat regemente. Ingen av titlarna medförde i och för sig någon lön, men bör ha sett bra ut i meritförteckningen.

Samma år fick Lundblad också ett nytt arbete. Biskopen i Lund, Olof Celsius d y, städslade honom för att ordna och katalogisera det omfattande bibliotek som den höge prelaten ägde. Detta innebar för Lundblad inte blott hans första av många arbetsuppgifter inriktade på hantering av böcker, utan även ytterligare en mäktig gynnnare. Celsius, som hade ett förflutet som universitetslärare och författare och i sin biskopsroll tillika var universitetets prokansler, var nämligen en varm anhängare av det klassiska bildningsidealet och såg med skepsis på det insteg som svenskan under det "praktiska" och "nyttiga" 1700-talet fått göra även inom den akademiska världen. I Lundblad – språkbegåvningen som skolats hos den "tyske Cicero" såg han därför en ung akademiker av det slag han önskade för att åter kunna "uppväcka Latiens språk inom Lundagårds murar". Även Celsius överordnade på universitetssidan, kanslern greve Melker Falkenberg (som vi skall möta flera gånger nedan), var en anhängare av samma bildningsideal, vilket förstås bådade gott för Lundblad.

Att latinet verkligen gick mot en renässans manifesterades i att Lundblad, trots att universitetet redan i Andreas Peter Stobæus hade en professor i "romersk vältalighet och poesi" (som ämnet då kallades) år 1787 utnämndes till extra ordinarie professor i samma ämne. Blott två år senare avancerade han till ordinarie professor, och detta trots att Stobæus varken avlidit eller på annat sätt avgått. Därigenom kom Lunds universitet under de följande tio åren (fram till Stobæi död) att ha något så unikt som två ordinarie professorer i ämnet latin!

EN LÅGAVLÖNAD PROFESSOR

Att Lundblad hade uppnått en ordinarie professur var inte detsamma som att hans materiella tillvaro var helt säkrad. Universitetets avlöningsförhållanden var i äldre tider ofta mer än lovligt osäkra. Icke blott baserades lärarnas lönestat långt in i 1800-talet på något så potentiellt fluktuerande som naturaintäkterna från universitetets egna jordbruksegendomar, de så kallade donationsjordarna; den var också ofta generellt underdimensionerad i förhållande till den successivt ökande lärarkåren kombinerad med ett obefintligt pensions-system. Därför fick nyutnämnda professorer ofta vänta i flera år på att löneomedel skulle bli "lediga" för

1776 262 Curatore
Johan Henric Engelhart inskri-
ven till Student vid Kongl Carolin-
ska Akademien i Lund d 26 Septem-
ber 1776 och i Göteborgska Nation
d 14 October samma år. Död i Götte-
borg d 17 October 1759. Laderen, Kongl
Lif-Medicus. Giftit pro inscriptione
15 Gler Små. Philof. Cand. d. 12 Dec. 1777.
Philosophiae Mag^r 1778 d. 22 Januarii. Curator. Act. Götting.
die 21. Mart. eodem anno. Praep^s edidit Dissert. de Gorm
leg. Brunoliranti. 2-10 Dec. 1778. Chemiae Doctus 22 Maji 1779.
Lif-Lif. d. 22 Dec. 1779. Act. Götting. d. 6 Maji 1780. Götting.
Lif-Lif. d. 22 Dec. 1779. Act. Götting. d. 6 Maji 1780. Götting.
och 2 Gler Små. Zacharias Kempe inskri-
ven

[illegible]

I Göteborgs nations matrikel finner man med relativt få sidors mellanrum de tre vännerna Thomas Thorild (inskriven 1775), Johan Henric Engelhart (1776) och Johan Lundblad (1779). En särskild nation för hallänningar som Lundblad inrättades först 1928; dessförinnan räknades dessa som göteborgare. Bildkälla: Lunds universitetsarkiv.

just dem, och Lundblad hörde till dem som fick vänta mycket länge: först 19 år efter han fått sin professur kunde han börja lyfta fullständig professorslön!

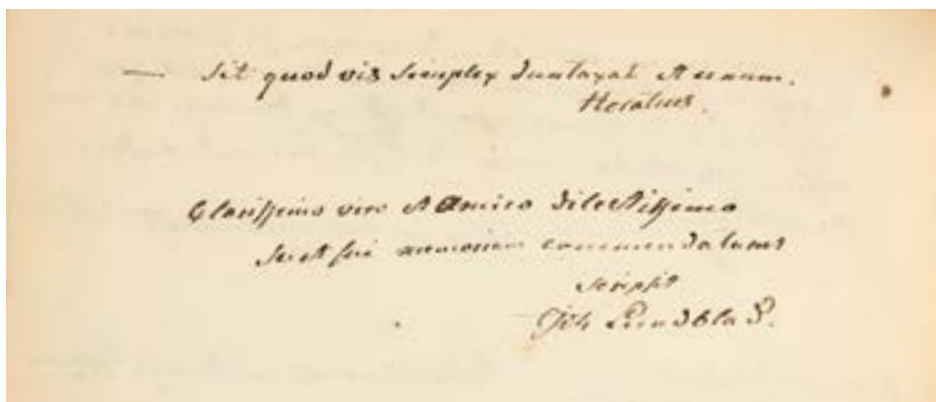
Av detta skäl behövde Lundblad både före och efter sin professorsutnämning finna alternativa inkomstkällor. Hans många olika projekt inom bokmarknaden, vilka närmare skall beskrivas nedan, skall förstås ses även i detta ljus och inte blott som utslag av en allmän idealistisk bibliofili. Ytterligare en utkomst för en akademiker vid denna tid var den att extraknäcka som präst. Lundblad hade tämligen raskt efter ankomsten till Lund sett till att bli prästvigd, och från och med 1793 var han kyrkoherde i S:t Peters klostres församling, vilken han 1806 bytte mot ett av universitetets så kallade prebendepastorat, Hardeberga och Södra Sandby. Härigenom kunde Lundblad lyfta tionde samtidigt som merparten av det praktiska församlingsarbetet utfördes av någon anställd, underordnad yngre prästman.

En viktig källa till en mer säkrad ekonomi för Lundblad var också hans giftermål 1790 med Margareta Beata Sjöberg, en mycket förmögen prästdotter från Södervidinge. Det var genom den hemgift hon medförde i boet som Lundblad kunde förvärva en av de större och mer imponerande professorsbostäderna i Lund, den tidigare så kallade Döbelska gården, belägen i nuvarande kvarteret

Döbeln – båda uppkallade efter den kände medicinprofessorn med detta namn – och sträckande sig ända uppifrån Skomakaregatan till långt ned på det nuvarande Mårtenstorget (som då ännu inte fanns). Ett av de mest långlivade ögonvittnena från det tidiga 1800-talets Lund, Achatius Kahl, har senare beskrivit vad som därmed kom att kallas den lundbladiska gården sålunda:

Lundblad bebodde en större egendom med tillhörande trädgård, då gränsande till Mårtensgatan, nästan i medelpunkten af Lund. De utgjorde tillhoppa en anseelig qvadrat af tre tunnelands rymd, omgifven af gator på alla sidor, liknande en romersk insula. En bred kanal bildade i trädgården en utmärkt vacker holme, bevuxen af gräs, blommor och fruktträd, mellan hvilka slingrade sig smala gångstigar. När man satt i löfsalen på denna holme, kunde man säga, att man befann sig både i staden och på landet. Lundblad kallade detta ställe, som utgjorde ett af de vackrare i det på större och smakfullare trädgårdar rika Lund, än för sin asyl än för sitt Tusculum.

Med Tusculum syftade latinaren Lundblad förstås på den antika romerska ort där många förnåma romare



I den yngre professorskollegan Carl Adolph Agardhs "Album amicorum" är Lundblad en av dem som skrivit sitt skrivit sitt namn och en hälsning. Klassikern Lundblad har naturligt nog författat sitt inlägg på latin, och inleder det med ett citat ur den romerske skalden Horatius *Ars poetica*, i vilken diktaren uppmanar sina författarkollegor att, oavsett ämne, skriva enkelt och sammanhängande. I den efterföljande artighetsfrasen överlämnar Lundblad sig och sitt minne åt "den högt lysande mannen och högt ärade vännen" Agardh. Artikelförfattaren tackar sin arkivarietkollega Henrik Ullstad för hjälp med att tolka latinet. Bildkälla: Lunds universitetsbibliotek via Alvin.



Torghandel på Mårtenstorget under 1890-talet med den forna lundbladiska gården i bakgrunden. Med undantag för den höga byggnaden till vänster, det så kallade Krognohuset, revs de sista återstående delarna av gården 1916 för att ge plats åt nybebyggelse, bland annat en köttbesiktningsbyrå mot Svartbrödersgatan till. I dag upptas stora delar av Lundblads gamla tomt av Lunds konsthall. Bildkälla: Lunds universitetsbibliotek via Alvin (okänd fotograf).

hade sina lantgårdar, däribland författaren Cicero. Lundblads stora gård var dock långtifrån bara en plats för avkoppling, den var också en källa till intäkter. Dels kunde Lundblad här ha studenter inneboende, för vilka han kunde ta både hyra och ersättning för privatundervisning, men dels – och inte minst – hörde det till fastigheten även omfattande jordbruksmarker utanför stadsvallen. Här drev Lundblad inte bara åkerbruk utan även kvarn och brännvinsbränneri, och detta i sådan omfattning att han tidvis hade 70 à 80 anställda. Till detta kom hans olika engagemang på bokmarknaden, och här kom den stora gården förstås även väl till pass som lokaler för ett eget boktryckeri och bokhandel. Av kataloger och annonser framgår att den senare var belägen i den del av byggnadskomplexet som vette mot Skomakaregatan.

Om Lundblad som personlighet och som akademisk lärare skulle här kunna berättas mycket

– memoarlitteraturen är fylld av både beundrande och mer häcklande porträtt av den lille mannen som tydligt uttryckte sig något bakvänt och stammande när han talade svenska, men som på latin skall ha varit "en sista inkarnation av den romerska retorstraditionen". I sitt herdaminne beskriver Carlqvist honom som "en av sin samtids största latinkännare, som med hela sin själ barnsligt naivt levde i den romerska vältalighetens, historiens och poesiers värld". Som entusiasmerande föreläsare fick han många elever och blev skolbildande. I *Svenskt biografiskt lexikon* konstaterar Olle Franzén att "latinets intåg under L:s professorstid en bredare plats i universitetsutbildningen än både tidigare och senare".

Men nu är det alltså inte om föreläsaren och latinaren Lundblad det skall handla utan om den flerfaldige entreprenören i bokbranschen.

BOKAUKTIONISTEN LUNDBLAD

Lundblads första tjänst vid universitet – och tillika första bokrelaterade dito – var som föreståndare för dess bokauktionskammare. Denna institution torde i dag vara ganska litet känd; detta trots att den existerade i mer än 250 år och länge utgjorde en viktig kugge i vad man skulle kunna kalla lärosätets intellektuella infrastruktur. Lyckligtvis har den alldeles nyligen fått sin historia utforskad och författad av Lennart Mörking och utgiven av Universitetsbiblioteket. Föreliggande avsnitt bygger i stor utsträckning på detta arbete.

För att förstå betydelsen av att universitetet i äldre tider bedrev bokauktioner bör man beakta hur förvånansvärt länge det dröjde innan en reguljär bokhandelsverksamhet etablerades i Lund, trots att detta var en universitetsstad. Enstaka tappra själar gjorde spridda försök att etablera boklådor – inhyста bland annat i Domkyrkan och i Kungshuset – under 1600- och 1700-talen, men de blev alla kortlivade; i det tidigaste fallet till följd av Skånska kriget, senare antingen för att de berörda "bokförarna" hade otur att avlida ganska snart eller för att rörelserna helt enkelt inte bar sig. Först när en viss Isaac Anders Sylvan 1783 öppnade boklåda i sitt hus vid nuvarande Tegnérplatsen etablerades en mer långlivad och kontinuerlig bokhandelsverksamhet i staden (visserligen skulle även Sylvan avlida mycket kort efter att han etablerat sin rörelse, men den kom – som skall framgå nedan – att övertagas av en annan kraft och levde därmed vidare).

Under dessa omständigheter utgjorde möjligheten att tillgängliggöra befintliga boksamlingar, och särskilt vetenskapliga sådana, via auktioner ett viktigt sätt att på ett organiserat sätt öka tillgången till litteratur. De allra första sådana aktionerna i universitetets regi arrangerades troligen redan på 1720-talet och är säkert belagda från 1730. Från 1700-talets mitt och fram till 1842 hade verksamheten permanenta lokaler i den så kallade domskolebyggnaden eller "kyrkoladan" vid Krafts torg, där den under åren samsades med bland annat Akademiska kapellet övningslokaler och universitetets äldsta kemiska laboratorium.

Från år 1746 reglerades verksamheten särskilt genom ett kungligt brev. Häri fastslogs Lunds universitet skulle njuta "med Bokauktions hållande lika frihet och förmon som Kongl. Rescriptet af d. 6 nov. 1703

samt andre Kongl. Bref i thy mål Uppsala Academie tillägga", och samtidigt förbjöds staden Lunds borgerliga auktionskammare från att handla med böcker. Detta gods var nu alltså ett akademiskt privilegium att hantera. Av intäkterna från auktionsverksamheten skulle "Academiens Bibliotheque" erhålla antingen en procent eller "åtminstone Etthundrade åttio daler Kopparmynt årligen" (något som relativt snart utvecklades till en praxis om två procent). Resten av intäkterna fördelades rimligen mellan säljaren och bokauktionskammaren och dess personal.

Merparten av de boksamlingar som bjöds ut vid dessa auktioner kom från enskilda privatpersoner, främst akademiker. Av dessa kom de flesta från dödsbon, men även auktioner i samband med personliga konkurser förekom. Mellan 1720-talet och 1993, då bokauktionskammaren slutligen avvecklades, försålde på detta sätt privatbibliotek från drygt 950 personer. Under 1800-talet tillkom därtill ett antal andra källor. Bokförläggare och antikvariat använde sig av bokauktionerna för att göra sig av med osålda restlager, och Akademiska Föreningens och nationernas bibliotek avyttrade också en del böcker som de ansåg blivit inaktuella för sina medlemmars behov. Faktum är att även UB under denna tid avyttrade dupletter ur sina samlingar via bokauktionerna (i det senare fallet utgick naturligt nog ingen provision på försäljningen).

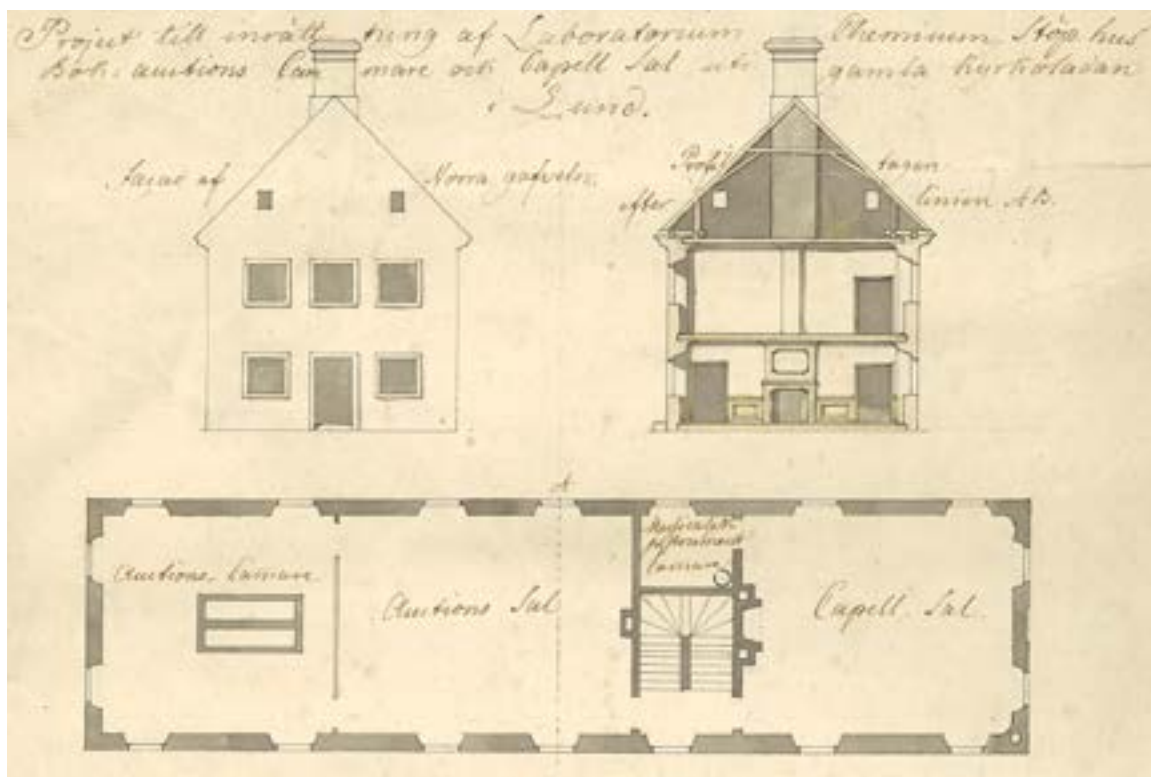
Som chef för bokauktionskammaren fanns en av universitetskanslern utsedd föreståndare eller "Bok-Auctions-Notarie". Kort efter Lundblads ankomst till Lund hade en Magister Carl Jacob Laurén utsetts till denna post, men han ändrade sig tydligen raskt och tillträdde aldrig. Den som därvid praktiken fick ta hand om den löpande auktionsverksamheten synes ha varit Lundblad. I vart fall så talar en skrivelse från universitetets bibliotekarie i februari 1784 om hur denne "än ett år" kunnat se Lundblad "så noggrant och med den ordning, som vederbör, härvid uppföra sig". Den lön han i nuvarande underordnade position erhöll var dock otillräcklig för att vidare "kunna bibehålla honom vid detta värck". I brevet, som var ställt till universitetets tidigare nämnde kansler, greve Melker Falkenberg, föreslog bibliotekarien därför att Lundblad måtte bli utsedd till innehavare av den vakanta notariebefattningen. Kanslern var inte nödbedd (tydligen hade Lundblad redan själv aviserat

sitt intresse hos denne och därvid gjort ett gott intryck): redan den 21 februari gjorde han Lundblad till innehavare av tjänsten.

Som föreståndare för bokauktionskammaren från 1784 och ända fram till sin död 36 år senare arrangerade Lundblad runt 80 auktioner, alltså drygt två om året. Bland de största samlingar som därvid gick under klubban fanns den som Lundblad själv ordnat halvtannat decennium tidigare: biskop Celsius bibliotek på drygt 7000 volymer som såldes 1795. Bland andra större boksamlingar som hamnade under Lundblads auktionsförrättarskap märktes de efter professorerna Erland Samuel Bring (1798) och Andreas Peter Stobæus (1799). Bring, vilken varit såväl jurist som historiker och matematiker efterlämnade vid sin död ett bibliotek om 1734 volymer; Stobæus, vilken som nämnts varit Lundblads kollega inom latinet, hela 2765. Det sista är imponerande i beaktande av att Stobæus i livstiden plågats av ekonomiskt "betryck", men kanske var hans böcker i vart fall delvis arv efter

de många tidigare lundaprofessorerna av denna släkt? Bland kändare ickeakademiska bibliotek som Lundblad fick ta sig an fanns det efter slottsherren och jordbruksreformatorn Rutger Maclean på Svaneholm.

Även för den som tyckte så mycket om litteratur som Lundblad av allt att döma gjorde så hade uppgiften som bokauktionist definitivt sina sidor. Auktionskammaren i "Kyrkoladan" hade exempelvis begränsade uppvärmningsmöjligheter. Av samtida ritningar att döma fanns det en öppen spis endast på bottenvåningen medan auktionerna ägde rum en trappa upp, och i en skrivelse till konsistoriet 1786 klagade Lundblad över "att kölden under vinter Terminerne med de svepande vindarne på kyrkogården [nuvarande Krafts Torg var vid denna tid alltjämt en sådan] mycket afhålla de Studerande från Bokauktionens frekventering", Han anhöll därför om möjligheten att även förlägga auktionerna till sin "Boksal" i det egna hemmet; något som också beviljades.



Detalj ur ritning från 1764 med förslag till nyinredning av den så kallade Kyrkoladan för att däri rymma bland annat universitetets bokauktionskammare. Bildkälla: Lunds universitetsarkiv.

En grannlaga och tidskrävande uppgift för Lundblad som "Notarie" var att inför de olika auktionerna sammanställa och låta tryckta detaljerade kataloger över utbudet. I dessa angavs oftast varifrån de utbudna varorna kommit, och man kan tänka sig att en välkänd tidigare ägare som proveniens innebar god marknadsföring. Det förekom dock också bibliotek som utauktionerades helt anonymt. En sådan auktion 1817 skall jag återkomma till senare.

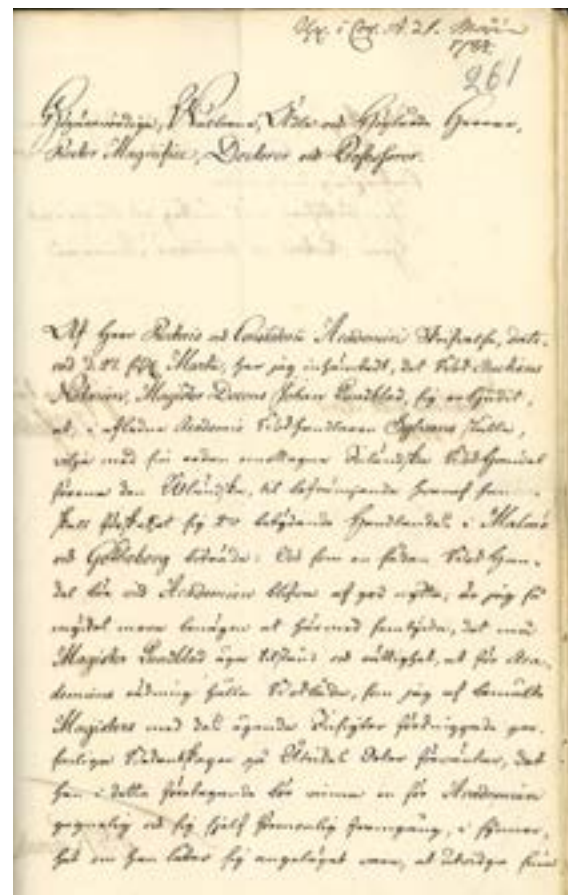
BOKHANDLAREN LUNDBLAD

Som redan nämnts hade en viss Isaac Andreas Sylvan år 1783 etablerat en bokhandel – eller boklåda som man vid tiden oftast sade – i Lund. Detta hade skett med universitetets icke blott goda minne utan även formella godkännande: konsistoriet hade den 15 februari antagit "Sylvan till Bokhandlare vid thenna Kongl. Akademien". Han var med andra ord inte vilken boknasare som helst utan officiell och privilegierad universitetsbokhandlare och som sådan ställd under lärosätets egen jurisdiktion. Sylvan, som själv en gång i tiden varit lundastudent, fick dock endast en kort tid njuta denna ställning. Han avled nämligen bara ett drygt halvår efter att han erhållit den, i november 1783.

I praktiken synes hans butiksverksamhet då knappast ens ha kommit igång, och även om Sylvans änka i många år bodde kvar i den byggnad där affärsrörelsen varit tänkt att drivas får man nog tänka sig att den lilla kommers som eventuellt ägt rum under Sylvans levnad nu låg helt för föfot. Den som då efter ett tag agerade var Johan Lundblad. I mars 1784 inkom han med en hemställan till konsistoriet att "uti afledne Academie Bokhandlaren, Herr Sylvans ställe" få bedriva handel med både svenska och utländska böcker. Att han inte redan tidigare gjort en sådan ansökan berodde på vetenskapen att ett sådant projekt "fordrar ej allenast besvär, utan efven förlag och Credit hos utlänningar" varför han inte "vågat öfverlämna mig åt denna tanka, för än jag hunnit at försäkra mig om det bistånd, som beskaffenheten af et sådant företag gör nödvändigt". Nu menade sig Lundblad dock via två bokhandlare med utrikes kontaktnät i Malmö respektive Göteborg samt genom sina egna försänkningar i Tyskland våga lova "at efven genom de civilaste priser kunna vara det almänna

til nöjes". Konsistoriet ansåg sig uppenbarligen övertygat, och "[s]om Bokhandels inrättande härvid Akademien, är i flere afseenden nyttigt" beslöt man att tillskriva kanslern med förslag "att bevilja Herr Magister Docens Johan Lundblad tillstånd, att i afledne Academiæ Bokhandlaren I. Sylvans ställe, här få uprätta Boklåda af både Inländska och Utländska böcker". Förslaget fastställdes av kansler Falkenberg den 22 april och Johan Lundblad kunde nu alltså utöver docent och "Bok-Auctions-Notarie" även titulera sig akademibokhandlare.

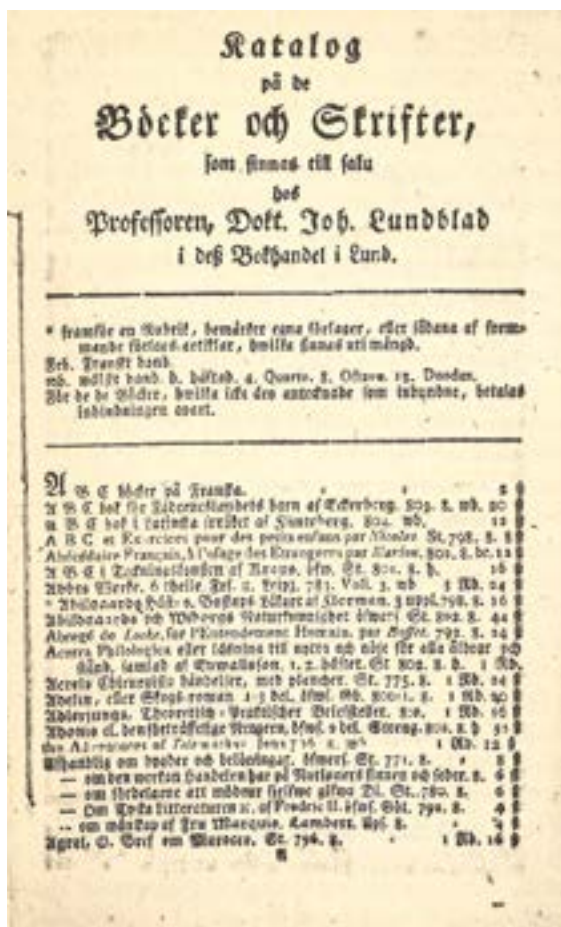
Under sina första år som bokhandlare hade Lundblad viss konkurrens. Bokbindarskrået i Sverige



Första sida av det brev från universitetets kansler Melker Falkenberg 1784 i vilket Lundblad beviljas privilegium som akademibokhandlare. Bildkälla: Lunds universitetsarkiv.

hade nämligen vid denna tid ensamrätt på att bedriva handel med inbundna böcker. Lundblad och andra bokhandlare begränsades sålunda till handeln med häftade böcker och lösa tryckark. Lundblad valde att ta strid mot detta och gick under 1788 in med en skrivelse till myndigheterna i frågan. Kanslikollegium ansåg inledningsvis inte att någon åtgärd var behövlig, men Lundblads gamle gynnare Gustaf III tyckte tydligen annorlunda, och i december utfärdade han ett kungligt brev som kraftfullt stärkte Lundblads ställning på den lokala bokmarknaden. Det hette nämligen däri om "Oss älskelig, välärde Magister Johan Lundblad" att konungen ville

[...] härmed samt i kraft af detta Vårt öppna Bref, nådeligen hafva förundt honom, Professoren Magister Johan Lundblad, Privilegium Exclusivum å dess vid Academien i Lund inrättade bokhandel, och det uppå femton års tid, så at ingen under samma tid i Lunds Stad, eller på fem à sex mil deromkring, må til intrång för hans boklåda, få idka bokhandel, och Professoren jämväl i likhet med hvad Academi-Bokhandlaren i Upsala, under den 14 Maji nästledit år blifvit förundt, vara tillåtit at försälja så väl bundne, som oinbundne Böcker.



Exempel på en av de kataloger över sitt sortiment, vilka Lundblad regelbundet utgav i egenskap av bokhandlare. Bildkälla: boken *En gammal bokhandel i Lund* (Lund 1933).

Lundblads bokhandlarverksamhet blev 2013 föremål för en ambitiös C-uppsats i bokhistoria av Ingemar Bengtson, vari framför allt en omfattande kvantitativ studie av butikens utbud gjordes; något som var möjligt tack vare de fylliga kataloger över sitt sortiment som Lundblad regelbundet lät trycka. Av dessa framgår att den lundbladiska boklådan i snitt verkar ha hållit sig med ett sortiment kring 2000 titlar, men att utbudets inriktning förändrades något över tid såväl vad avsåg ämnen som ursprung. I de tidiga katalogerna upptog exempelvis nordisk och allmän historia en dryg tredjedel av utbudet, men hade till 1809 sjunkit till mindre än 10%. I gengäld hade mängden religiösa trycksaker (inte minst predikningar) ökat kraftigt och så även böcker inom "ekonomi", vilket på tidens språk innebar praktiska handböcker inom främst olika typer av lantbruk och andra näringsverksamheter. Också handböcker i medicin hörde till det som blivit vanligare, däribland titlar som *Sjelf-befläckelsens fara och förskräckeliga fölgder*. Däremot upptog kategorin "witterhet" – alltså skönlitteratur av alla slag – ganska konstant en tredjedel av Lundblads kataloger. Här märktes förändringen i stället främst i en kraftig ökning av svenskspråkiga titlar på bekostnad på främst franska och tyska utgåvor. I grova drag kan man alltså säga att utvecklingen över åren gick från ett internationellt utbud med många vetenskapligt ambitiösa verk mot mer praktiskt inriktad litteratur och svenska romaner. Bengtson konstaterar att man kan "nog våga anta, att Johan Lundblad försåg lundaborna med det slags

litteratur de önskade och var villiga att betala för, annars hade han knappast stått ut – mänskligt och ekonomiskt – i mer än trettio år”

En annan sak som förändrades över tid var inslaget av äldre litteratur. Lundblads bokhandel fungerade uppenbarligen även som antikvariat, och särskilt i hans äldre kataloger förekom ett markant inslag av böcker tryckta redan under 1600-talet och rentav 1500-talet. Bengtson misstänker att en del av dessa böcker kan ha varit sådana som Lundblad haft möjlighet att förvärva via bokauktionskammaren för att sedan sälja vidare.

Vad gäller utbudet må slutligen noteras en annan detalj av visst kvinnohistoriskt intresse, nämligen att Lundblad här bland annat hade verk (i svensk översättning) av den numera som feministiskt pionjär betraktade Mary Wollstonecraft, däribland hennes *Maria eller Missödet at vara quinna*.

Utöver på plats i själva butiken marknadsförde alltså Lundblad sitt utbud genom en serie ambitiösa kataloger. Ovanpå detta gjorde han även ett försök att lansera en litterär tidskrift, *Tidningar från Bokhandlingen i Lund*, vars första nummer utkom i augusti 1792. Delvis fungerade tidningen, vilken utkom en gång i veckan, förstås som ett reklamblad för utgivarens egen affärsrörelse, men ambitionsnivån var högre än så, och här förekom såväl utförliga recensioner av nyutkommen litteratur (ehuru dock i vissa fall från Lundblads eget tryckeri, varom mer nedan) som allehanda nyhetsnotiser från den lärda världen, och även enskilda dikter, som nämnts bland annat av Lundblads gamle vän Thorild. Somliga notiser och artiklar framstår dock i vart fall för en modern läsare som något aparta i en vitter veckotidskrift, exempelvis ämnen som gikt, åkerbärsodling och sillsaltning! Oavsett om detta föreföll den dåtida läsekretsen mer naturligt tvangs Lundblad dock snart konstatera att denna inte var stor nog. Tidningen bar sig helt enkelt inte, och efter nästan exakt ett års utgivning lade Lundblad ned den.

BOKTRYCKAREN LUNDBLAD

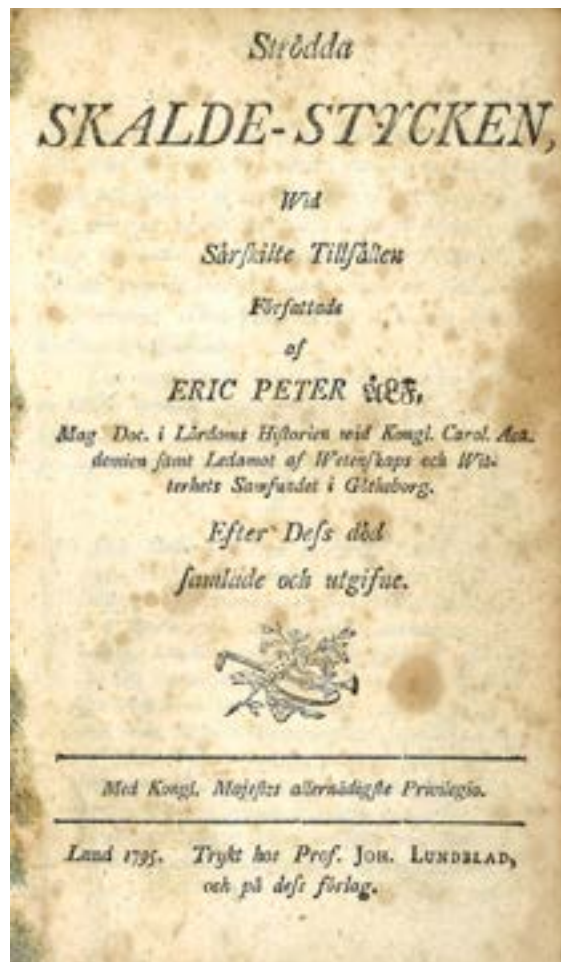
I början av 1785, efter bara ett år som akademibokhandlare, anhöll Lundblad om att även få anlägga tryckeri för sin ”boklådas räkning”. Att på detta sätt vilja etablera sig som boktryckare – vilket vid tiden

också var synonymt med att vara sin egen förläggare – var, utifrån hur den dåvarande bokbranschen fungerade, ett naturligt steg, Partihandeln med böcker skedde vid tiden nämligen i stor utsträckning ”in natura” där olika bokhandlare och tryckare bytte böcker ur sina respektive bestånd med varandra snarare än att handla kontant. Ju fler egenproducerade skrifter en handlare kunde erbjuda, desto större blev med andra ord även hans möjlighet att erbjuda ett rikt utbud av andras alster.

Inte ens för en herre som Lundblad, vilken uppenbarligen låg väl till hos såväl konsistorium som kansler, var det dock någon självklarhet att få idka boktryckeri i just Lund. Här fanns nämligen redan sedan tidigare ett av universitetet utsett akademiboktryckeri, och från dess sida var man i sanning inte trakterad av att få konkurrens på orten. Dåvarande ägaren, den danskfödde Carl Gustav Berling, vilken hade förvärvat akademiboktryckarämbetet 1745, inlade sin upprörda protest mot de lundbladiska planerna. Han skulle dock endast vinna begränsad framgång, och det därtill endast på kort sikt. Förvisso avstyrkte Kanslikollegium Lundblads ansökan med motiveringen att Lund var för litet för att bära två tryckerier, men hans välgörare Gustaf III kom även här till sin protegés undsättning. Hans beslut den 10 mars 1786 att ”ehuru det icke kan honom tillåtas i Lund, han dock må i Malmö Stad det samma få anlägga, såsom ländande til en nyttig täflan ernellan boktryckarne”.

Huruvida Lundblad verkligen i praktiken utnyttjade sitt nyvunna privilegium till att faktiskt anlägga ett tryckeri i Malmö synes tveksamt. Däremot gav själva rättigheten som sådan honom ett trumf på hand när han två år senare gjorde en ny framstöt. Som han då hade hunnit utnämnas till extra ordinarie professor kunde han nu hänvisa till att hans undervisningsplikter inte tillät honom att så långa tider vara borta från Lund som driften av ett tryckeri på annan ort krävde. Därför anhöll han att få sitt tryckarprivilegium överfört till Lund, och för att sockra sin begäran litet extra lovade han att, om detta beviljades, från tryckerirörelsen årligen inbetala 25 dukater (senare 50 riksdaler) till Svenska Akademien som finansiering av en litterär prissumma. Mot denna subtila muta stod sig Berlings förnyade protester slätt, och i december 1788 fick Lundblad sitt privilegium överfört till

universitetsstaden. För att i någon mån trösta hans konkurrent på platsen beslöts dock att Lundblad inte skulle få utge renodlat akademiska skrifter (exempelvis avhandlingar) och heller inte ge ut "veckoskrifter". Det sistnämnda var för att inte konkurrera med den av Berling sedan 1775 utgivna *Lunds Weckoblad* (1783–1812 omdöpt till *Nytt och gammalt*; ett namn vi skall möta ånyo nedan). Mot detta sistnämnda kan



Titelsidan till Lundblads postuma utgåva av skaldebrodern Eric Peter Älfs efterlämnade dikter. Älf var en av de ytterligare författare som lämnat kompletterande bidrag till Lundblads egen Werther-diktsamling. En utförligare artikel om Älf, ett för tidigt utbrunnet ljus vid det sena 1700-talets lundauniversitet, finns införd i programmet från professorsinstallationen i februari 2013. Bildkälla: privat ägo.

man ju dock fråga sig om inte Lundblad bröt med sin ovannämnda *Tidningar från Bokhandlingen i Lund*...

Vad tryckte då Lundblad? Enligt en sammanfattning i *Svenskt biografiskt lexikon* "mest uppbyggelseböcker och ekonomiska småskrifter men även arbeten som Bröders latinska grammatik och Bastholms *Filosofi för olärde*". Även diktsamlingar ingick dock i utbudet, och utöver att Lundblad lät trycka två ytterligare utökade utgåvor av sin egen samling med Werther-dikter så såg han även till att ge ut en annan förromantisk skaldebroders och Wertherälskares verk: den tidigt ihjalsupne lundapoeten och docenten i lärdomshistoria Eric Peter Älf, vars *Strödda Skalde-Stycken* utkom på Lundblads tryckeri 1795 och även rymde en sympatisk teckning av Älfs levnadsöden författad av tryckaren själv.

LÅNEBIBLIOTEKARIEN (IN SPE) LUNDBLAD

Det fjärde, och kronologiskt sista, bokrelaterade projekt Lundblad gav sig in i var på sitt sätt det mest tidstypiska. Ty medan boktryckare och bokhandlare hade funnits åtminstone sedan Gutenbergs dagar så var det en för det sena 1700-talet tämligen ny idé att söka inrätta – ett lånebibliotek!

Förvisso var bibliotek som sådana inga nyheter, vare sig i Europa i stort eller i Lund. Där hade redan under medeltiden domkapitlet haft ett sådant, och i och med grundandet av Lunds universitet byggdes även ett universitetsbibliotek successivt upp. Dessa bibliotek var dock knutna till specifika institutioner och avsedda för en viss, begränsad målgrupp; därtill ofta med mycket begränsade öppettider. Det nya under 1700-talet var att det öppnade bibliotek, vilka riktade sig mot en litterärt intresserad läsande allmänhet; i praktiken till stor del den tillväxande medelklassen bland borgare och ämbetsmän med familjer. "I England", skriver litteraturvetaren Margareta Björkman om denna tid, "fanns på varje fashionabel kurort minst ett välförsett lånebibliotek", och liknande var förhållandet på den europeiska kontinenten. Sverige var inget undantag. I Stockholm, som Björkman särskilt studerat, öppnades det första lånebiblioteket 1757 av Lars Salvius, en känd bokhandlare. Den var relativt länge det enda i sitt slag, men mot seklets slut skedde en rejäl breddning av branschen: mellan 1784 och

seklets slut öppnade totalt sex nya sådana låneinrättningar i huvudstaden.

Det bör här påpekas att 1700-talens lånebibliotek inte utgjorde några folkbibliotek med gratis utlåning som vi är vana vid i våra dagar. Dåtidens bibliotek var kommersiella inrättningar, drivna av entreprenörer i syftet att ge vinst. I regel baserades denna på att låntagarna erlade en årsavgift, mot vilken man i gengäld kunde låna ett obegränsat antal volymer ur bibliotekets sortiment, dock inte mer än en åt gången. En normal avgift vid tiden var 4 riksdaler riksgäld per år, vilket omräknat i modernt penningvärde skulle motsvara runt 1500 kr (vilket då som nu innebar att man behövde låna ungefär sex böcker per år innan medlemskapet började löna sig). Därtill kunde också komma erläggandet av en grundläggande pant. Sett till vilken litteratur man erbjöd har Björkman ansett sig kunna konstatera en rätt snabb glidning mellan en tidig hög ambition att erbjuda ett "encyklopediskt" utbud av inte minst facklitteratur till en senare marknadsanpassning med fokus på romaner och annan underhållningslitteratur (jämför här vad som ovan sagt om utbudet i den lundbladiska boklådan).

Själva biblioteks innehavarna sönderföll under tiden huvudsakligen i två grupper, dels personer med akademisk bakgrund, dels personer med tidigare praktisk erfarenhet från den litterära affärsvärlden, alltså bokhandlare och boktryckare. Genomgående var att de drev sina biblioteks rörelser som en bisyssla och att dessa därför endast hade ett begränsat öppethållande. Sett utifrån dessa omständigheter kan knappast någon tyckas ha varit mer lämpad att etablera en lånebiblioteks verksamhet även i Lund än just Johan Lundblad, som i sig ju förenade både den litterärt bildade akademikern och den praktiske bokbranschentreprenören; därtill väl van att bedriva många olika verksamheter parallellt. Därtill hade redan Lundblads föregångare Sylvan haft planer på att kombinera sin boklåda med en biblioteks rörelse.

Sagt och gjort: i november 1786 införde Lundblad en annons med följande inledning i konkurrenten Berlings tidning *Nytt och gammalt*, vilken bland annat visar att han var väl bekant med utvecklingen i huvudstaden, vilken han även besökt tidigare under året (den Magnus Swederus som omnämns hade öppnat bibliotek i Stockholm bara två år tidigare; han

hade dock redan tidigare drivit en liknande inrättning i Uppsala):

För at efterkomma Almänhetens åstundan, vil undertecknad, til Nyår för Bok-älskare öppna et Låne-Bibliotheek mot samma vilkor som Bokhandl. Swederus i Stockholm gjordt, neml. Pant af Bokens värde, som utlämnas, samt 3 R:dlr specie pränumeration om året för Stadens Invånare, och för de på Landet eller i nästgränsande städer boende, 3 R:dlr 16 sk. i anseende til mera besvär som förefaller vid Böckernas förvarande, som skola bortsändas. Af Herrar Studerande och andra, som icke på hela år häruti kunna deltaga [syftar på studenternas runt 3 månader långa sommarlov], betalas 16 sk. i månaden, och för öfrigit med lika vilkor.

Biblioteket i fråga skulle utöver en "betydande myckenhet Böcker" även erbjuda "De bästa Journaler" på flera europeiska språk – något som vid denna tid endast i mycket begränsad utsträckning erbjöds på Universitetsbiblioteket. För att verkligen våga sjsätta projektet förklarade sig Lundblad dock behöva på förhand veta att tillräckligt många "Bok-älskare" fanns "som i denne inrättning åstundar deltaga". Dessa ombads därför att snarast insända "Subscriptions-billetter".

Resultatet blev nedslående. Ursprungligen hade Lundblad endast avsett att beakta de intresseanmälningar som kom in under december, men klen respons fick honom att förlänga perioden även med hela januari månad 1787. Det hjälpte inte: i februari tvangs Lundblad meddela att endast något drygt dussin personer hörsammat hans uppmaning. Antalet "Bok-älskare" i Lund var uppenbarligen inte så stort som bokälskaren Lundblad själv hoppats.

DE SISTA ÅREN

Bortsett från det fallerade biblioteksprojektet samt det kortvariga försöket med en litterär tidskrift skall Lundblads olika merkantila verksamheter inom bokbranschen länge ha varit tämligen lönsamma. Ett stycke in på 1800-talet synes detta dock ha ändrat sig. Att Lundblad 1805 sålde den stora gården i

kvarteret Döbeln för att i stället flytta till en mindre fastighet invid Lilla Torg (numera en integrerad del av Lundagård närmast söder om Universitetshuset) indikerar ett behov av att dra åt svångremmen något. Såväl boklåda som tryckeri tog han visserligen med sig till den nya adressen, men redan 1809 hade han tröttnat på att driva den senare verksamheten och sålde denna till en F. F. Cedergréen i Kristianstad. Kvar var nu ansvaret för bokauktionerna och så den egna boklådan. Att även den senare verkar ha burit sig sämre kan man utläsa av att Lundblad 1817 sålde ut stora delar av dess varulager ihop med många värdefulla titlar ur det egna privatbiblioteket vid en av universitetets bokauktioner. Detta var ett av de tillfällen då proveniensens inte angavs i katalogen, vilken endast talade om "en samling böcker i flera Vettenskaper". Totalt omfattade den 5741 verk. Bara ett år därefter arrangerade Lundblad ännu

en liknande auktion, denna gång dock i sin egen "läsesal" och möjligen i rent privat regi. Denna gång bjöds ytterligare 754 volymer ut. Bengtson har tolkat det som att det som att det denna gång främst rörde sig om varor ur bokhandelns lager.

En allra sista försäljning av Lundblads böcker skulle det bli den 14 oktober 1820. Deras ägare var då sedan nästan fyra månader avliden – han hade gått bort den 20 juni – och det var alltså dödsboet som stod som säljare när totalt 727 återstående volymer utbjöds genom den bokauktionskammare den døde i decennier förestått. Huruvida böckerna endast kom från hans kvarvarande privata bibliotek eller även från bokhandelns lager framgår inte, men de uppskattade värdena på dessa båda poster i Lundblads bouppteckning indikerar att det nog främst bara var det förra som gick under klubban. Boklådans lager torde däremot åtminstone i huvudsak ha övertagits av den Martin J. Åberg, en tidigare anställd hos Lundblad,



Lundblads senare bostad vid Lilla Torg dokumenterad av en okänd fotograf kort före dess rivning på 1870-talet. Huset har gått till eftervärlden som "Härbärgen", benämningen på den informella herrklubb av framstående yngre akademiker med Tegnér i spetsen, vilken där sammanträffade hemma hos historiedocenten Bengt Magnus Bolméer. Bolméer var hyresgäst hos Lundblad men blev med tiden även dennes svärson sedan han gift sig med en av döttrarna i huset, Laura Lundblad. Bildkälla: AF:s Arkiv & Studentmuseum.

vilken ungefär samtidigt med auktionen lät annonsera att han "öfvertagit försäljningen [...] jemte hans privilegium på Bokhandel". Lundblads bokhandel levde alltså vidare, om än under en rad nya namn allt eftersom en serie ägarbyten ägde rum under de följande decennierna. 1881 övertogs rörelsen dock av en Philip Nathanael Lindstedt, och under dennes namn – förkortat till Ph. Lindstedt – skulle butiken fortsätta att verka långt in i 1900-talet. När den slutligen nedlades skall den ha varit "Sveriges äldsta ännu existerande bokhandel".

Lundblads arv levde vidare även på andra sätt. Två år efter Lundblads död arrangerade universitetet en minnesfest till hans ära. En hyllningsdikt hade författats av den man som får betecknas som Lundblads mest kände elev och som den främste representanten för den skaldegeneration som hade efterträtt Lundblad och hans generationskamrater som Thorild och Älf: Esaias Tegnér. Efter att först ha målat upp minnet av "Greklands minnen" och "Romas hjeltedar" övergär Tegnér ett stycke in i dikten att hylla förvaltaren av detta klassiska arv:

En sådan forntids vän i dag vi prise,
En grånad lärning af de gamle vise.
Hur sväfvade ej deras andar kring
Den gudavigde i en magisk ring!
Hans väsende med deras sammangrodde,
Och deras röster på hans tunga bodde.
Som då Pompeji kastade utaf
Sitt lavatäcke och steg ur sin graf
Med torg, med tempel, som till högtid ämnadt:
Du skulle trott, att folket nyss det lemnat,
Ty kransen fanns vid altaret igen.
Och offerkärnen stodo framme än,
Och qvar stod Gudens bild, af marmor skuren,
Och frescomålningen satt frisk på muren:
Så var hans hela väsen, drag för drag,
En Romersk fornverld sedd i sammandrag.
Hvad klassisk låga än är qvar och flammor,
Ett ringa ljus, bland Lundagårdens stammar,
Hvad skönt der bildas och hvad klart der tänks,
Af honom ha vi fått dess frö till skänks.
Tv fjerran från är Romas stad belägen,
Och utan ledning hittar du ej vägen.

92 vattenpruta	4.	
100 till en Swan/prot	2.	
100 till en Swan/prot	1.	
100 till en Swan/prot	1.	
100 till en Swan/prot	10.	
100 till en Swan/prot	15.	
100 till en Swan/prot	10.	152. 12.
100 till en Swan/prot		1200.
100 till en Swan/prot		600.
100 till en Swan/prot		24593. 44.

I beaktande av hur stor del av Lundblads liv som utgjordes av böcker kan man tycka att dessa upptar en alltför liten plats i hans bouppteckning från 1820. Att böckerna, till skillnad från alla andra i detalj förtecknade lösören i det omfångsrika dokumentet, behandlats så styvmoderligt beror dock på att bouppteckningen i detta fall kunde hänvisa till separat upprättade kataloger. Bildkälla: Lunds universitetsarkiv.

När herdegossen med sin lyra kom
Från Hallands hedar, då steg småningom
Det glömda Latium opp för oss i dagen
Med manligt vett, med styrkan och behagen,
Och unga sinnen tjustes än en gång
Af Tullii suada och af Maros sång.

Dikten tog som synes fasta på Lundblads gärning
som förmedlare av antikens språk, kultur och historia,
men även som en rastlöst verksam, vitaliserande och
produktiv kraft inom Lunds bokliga infrastruktur torde
han vara väl värd att lovsjungas ännu efter sin död.

*Fredrik Tersmeden
Arkivarie vid Universitetsarkivet*

Denna artikel var ursprungligen avsedd att bli ett föredrag vid Lunds stadsbibliotek i samband med att detta år 2020 firade 50 år i sina nuvarande lokaler; ett arrangemang som dock inställdes till följd av pandemin. Det hade då också sammanfallit med 200-årsminnet av Johan Lundblads död.



Kistplåten från Lundblads begravning 1820 finns uppsatt till beskådande i kyrkan i hans gamla prebendeförsamling Hardeberga. Texten på plåten lyder "Här / Inneslutes / Det förgengliga / Af Konungens trotjenare / Eloquentiae et Poëseos Professorn vid Lunds Kongl Academie / Ledamoten af Kongl. Nordsterneorden / Samt af / K: Hist Antiqv. Och Witterhets Academien i Stockholm / Prosten och Kyrkoherden öfver Hardeberga och Sandby / Församlingar / Högvördige Herr F Doctoren / Johan Lundblad / Född i Tönnersjö församling i Halland d. 1 mars 1753 / Död i Lund d 18 Junii 1820 / Lefver / I tacksamt minne / hos sörjande Enka, Barn och Barnabarn, samt alla den / Sanna Lärdomens Vänner, för det ädla han tänkt / För det goda han gjort". Bildkälla: Wikimedia Commons (fotograf: Hedning, licens: CC-BY-SA-3.0).

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Arkivhandlingar (i Lunds universitetsarkiv)

Göteborgs nations arkiv, vol B:1 (matrikel 1668–1820)

Kansliets arkiv 1666–1930/31, vol E 18 A:7 (Bouppteckningar och andra stärbhushandlingar ingivna till consistorium academicum, 1816–1830)

Litteratur

Ahnfelt, P. G.: *Studentminnen – Anteckningar och tidsbilder från hemmet, skolan, universitetet och församlingen*, del 1, 2:a uppl (Stockholm 1882)

Ingemar Bengtson: *Bokmarknaden i Lund kring år 1800, 2 – Utbudet i Johan Lundblads akademiska bokhandel* (C-uppsats i bokhistoria; lunds universitet 2013)

Margareta Björkman: "Om lånebibliotekarier i allmänhet och Magnus Swederus i synnerhet" i Carin Bergström: *Hand och penna – Sju essäer om yrken på 1700-talet* (Stockholm 1996)

Cecilia Bååth-Holmberg: *Morfars bok – Minnen och bilder från tegnérska tiden*, del 1 (Stockholm 1910)

Gunnar Carlquist (utg): *Lunds stifts herdaminne från reformationen till nyaste tid*, ser II, bd 4 (Lund 1952)

Severin Cavallin: *Lunds Stifts Herdaminne, efter mestadels otryckta källor utarbetadt*, bd 1 (Lund 1854)

Olle Franzén: "Johan Lundblad" i *Svenskt biografiskt lexikon*, bd 24 (Stockholm 1982–84)

Ach. Kahl: *Tegnér och hans samtida i Lund*, 2:a uppl (Lund 1868)

Johan Lundblad: *Werthers Första och sista Stunder för Lotta* (1:a uppl Lund 1786; 3:e utökade uppl 1796)

Lunds bevaringsprogram (<https://bevaringsprogram.lund.se/wiki/Huvudsida>)

Bert Möller: *En gammal bokhandel – Minnesskrift: Aktiebolaget Ph. Lindstedts universitetsbokhandel, Lund MDCCLXXXIII–MCMXXXIII* (Lund 1933)

Bert Möller: "Lunds förste boktryckare" i *Berlingska boktryckeriet i Lund 1745–1945* (Lund 1945)

Lennart Mörking: *Lunds universitets bokauktionskammare 1746–1993 – Lundensiska bokhistoria under 250 år* (Lund 2021)

Carl Sjöström: *Göteborgs nation i Lund 1669–1906 – Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik* (Lund 1907)

Magnus Laurentius Ståhl: *Biographiske underrättelser om professorer vid kongl. universitetet i Lund, ifrån dess inrättning till närvarande tid* (Kristianstad, 1834)

Esaias Tegnér: *Samlade skrifter*, bd 4 (Stockholm 1848)

Fredrik Tersmeden & Henrik Ullstad: "Så länge icke någon olägenhet i sanitärt hänseende deraf förspörjes" – Historien om de sjöströmska avträdena" i *Lundensaren – Nyhetsblad för alumner* nr 33 (digital utgåva, juni 2020)

Martin Weibull & Elof Tegnér: *Lunds universitets historia 1668–1868*, bd 2 (Lund 1868)

Albert Wiberg: "Johan Lundblads lånebiblioteksprojekt 1786" i densamme: *Akademiska läsesällskapet i Lund 1812–1830 och dess föregångare* (Årsböcker i svensk undervisningshistoria 94; Stockholm 1957)

Louise Vinge: "Om kanalerna i Lund" på Kulturportal Lund: <https://kulturportallund.se/om-kanalerna-i-lund/>

Program

1. Johann Sebastian Bach: *Bourée ur orkestersvit nr 3 BWV 1068*
2. Tal av Rector Magnificus, professor Erik Renström
3. Juridiska fakultetens dekanus, professor Eva Ryrstedt, presenterar Jessica Almqvist och Vilhelm Persson
Medicinska fakultetens dekanus, professor Kristina Åkesson, presenterar Tomas Deierborg, Tom J de Koning, Olga Göransson, Berit Lindahl, Pyotr Platonov och Sophia Zackrisson
Humanistiska fakultetens dekanus, professor Barbara Törnquist-Plewa, presenterar Mikael Roll
Samhällsvetenskapliga fakultetens dekanus, professor Christofer Edling, presenterar David Wästerfors
Ekonomiska fakultetens dekanus, professor Mats Benner, presenterar Kerstin Enflo och Jörgen Hettne
Naturvetenskapliga fakultetens dekanus, professor Sven Lidin, presenterar Peter Christiansen, Emma Kritzberg, Mattias Ohlsson, Johannes Rousk och Peter Samuelsson
Tekniska fakultetens dekanus, professor Annika Olsson, presenterar Per Eng-Johnsson, Christer Fureby, Christian Gehrmann, Christian Hulteborg, Glenn Johansson, Zhongshan Li, Margaret McNamee, Jakob Nordström, Sebastian Thöns och Misse Wester
Konstnärliga fakultetens dekanus, docent Sanimir Resic, presenterar Esa Kirkkopelto
Rektor installerar de nya professorerna
4. Anonymus: *Gaudeamus Igitur*
5. Installationsföreläsning av professor Misse Wester
6. J S Bach: *Gigue (ur cellosvit nr. 2)*
7. Tal av Lunds universitets studentkårers ordförande fil stud Emma Svensson
8. Tal till Lunds studenter av professor Jörgen Hettne
9. Johann Sebastian Bach: *Bourée ur orkestersvit nr 3 BWV 1068*

Musiker och sångare från Akademiska kapellet och Lunds Akademiska kör vid Odeum under ledning av director musices Patrik Andersson samt solist Dorota Swoch.